

RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1891. Andra Kammaren. N:o 6.

Onsdagen den 18 februari.

kl. 11 f. m.

§ 1.

Herr talmannen tillkännagaf, det herr *J. A. Johansson* i Strömsberg låtit anmäla, att han till följd af inträffadt sjukdomsfall inom hans familj nödgats afresa från hufvudstaden och således vore förhindrad att bevista dagens sammanträde.

§ 2.

Justerades det i kammarens sammanträde den 11 innevarande februari förda protokoll.

§ 3.

Herr statsrådet m. m. *A. Östergren* aflemnade följande Kongl. Maj:ts propositioner till Riksdagen nemligen:

med förslag till lag om hvad i vissa fall bör iakttagas, då byggnad uppförts utanför tomtgräns;

med förslag till lag angående ändrad lydelse af 104, 106 och 113 §§ konkurslagen den 18 september 1862; och

med förslag till lag angående ändrad lydelse af 17 kap. 4 § handelsbalken.

Dessa kongl. propositioner bordlades.

§ 4.

Föredrogs och bifölls statsutskottets utlåtande n:o 2, angående regleringen af utgifterna under riksstatens första hufvudtitel, innefattande anslagen till kongl. hof- och slottsstaterna.

Andra Kammarens Prot. 1891. N:o 6.

§ 5.

Till afgörande förelåg vidare statsutskottets utlåtande n:o 3 angående regleringen af utgifterna under riksstatens andra hufvudtitel, innefattande anslagen till justitiedepartementet.

Ang. delning af Vestra Värends domsaga. Med tillstyrkande af hvad Kongl. Maj:t i sådant afseende föreslagit, hemställde utskottet under *punkten 1* af förevarande utlåtande:

»att, för genomförande af delning utaf Vestra Värends nuvarande domsaga i två nya domsagor, anslaget till löner åt härads-höfdingarne under göta hofrätt må ökas med 4,500 kronor; samt

att de till häradshöfdingen i Vestra Värends nuvarande domsaga anslagna tjänstgöringspenningar må fördelas på sätt statsrådsprotokollet öfver justitiedepartementensärenden den 12 januari 1891 upptager.»

Emot denna utskottets hemställan hade reservationer anmälts:

af herrar *S. Nilsson, O. Jonsson* i Hof, *P. Pehrson* i Törneryd, *A. Persson* i Mörarp, *N. Petersson* i Runtorp, *G. Eriksson* i Mörviken *P. Ersson* i Vestlandaholm och *I. Lyttkens*, hvilka ansett, att utskottet i denna punkt bort hemställa:

att, för genomförande af delning utaf Vestra Värends nuvarande domsaga i två nya domsagor, anslaget till löner åt härads-höfdingarne under göta hofrätt må ökas med 4,500 kronor, dock med vilkor att tingshusbyggnadsskyldige i Norrvidinge och Kinnevalds nya domsaga icke emot deras bestridande åläggas anskaffa gemensamt tingsställe för domsagan; samt

att de till häradshöfdingen i Vestra Värends nuvarande domsaga anslagna tjänstgöringspenningar må fördelas på sätt statsrådsprotokollet öfver justitiedepartementensärenden den 12 januari 1891 upptager;

samt af herrar *P. Andersson* i Högkil och *C. Persson* i Stallerhult.

Efter föredragning af punkten anförde:

Herr Persson i Mörarp: Herr talman, mine herrar! Vid behandlingen af denna fråga inom statsutskottet har till utskottets kännedom kommit ett förhållande, som icke framgår af statsrådsprotokollet, men som jag för min del finner särdeles beaktansvärdt, det nemligen, att ombuden från Kinnevalds härad vid det sammanträde, der kommunerna hördes, huruvida de ville vara med om den föreslagna delningen af ifrågakvarande domsaga eller icke, enhälligt med

undantag af två uttalat såsom sin mening, att, hellre än att underkasta sig anskaffande af ett gemensamt tingsställe för en blifvande Mellersta Värends domsagas båda tingslag, de nöjde sig med den anordning, som för närvarande egde rum. Skälet härtill skulle, enligt den upplysning jag förskaffat mig, bestå deri, att dessa härad, Norrvidinge och Kinnevalds, för närvarande hafva två tingsställen med tingshus, det ena nästan nytt och det andra i fullt tillfredsställande skick, samt att ombuden befarade, att för den händelse man icke fäste nämnda vilkor såsom förutsättning för bifall till delningen, skulle häradets tingshus byggnadsskyldige möjligen blifva ålagde att bygga nytt tingshus, då Kongl. Maj:t, som eger rätt att förordna om två härads sammanslagning till ett tingslag, också kunde ålägga dem att skaffa nytt tingshus. Med kännedom om de förhållanden, som existerat på andra håll, der man oafsedt tingshusens beskaffenhet ålagt tingslagen att flytta dem från de platser de haft till andra, hvarigenom, och då de derstädes icke varit så välbelägna som förut, stora olägenheter vållats, har därför jag och åtskilliga af mina kamrater inom statsutskottet ansett det vara klokt att för användandet af detta anslag stipulera det vilkor att, för den händelse fråga blir om dessa båda tingslags sammanslagning till ett, sådant icke får ske utan tingshus-byggnadsskyldiges hörande. Detta har varit anledningen till den vid utskottets betänkande fogade reservationen; och jag vill fästa uppmärksamheten på, att, om reservanternas förslag antages, gör man icke derigenom omöjligt för häradsborna att erhålla den delning, som nu är i fråga, utan man har endast sett till, att häradsborna icke kunna mot sitt bestridande tvingas att bygga gemensamt tingshus, hvilket annars kunde ifrågakomma. Jag yrkar med anledning häraf, att kammaren vid sitt besluts fattande måtte, med afslag å utskottets betänkande, bifalla den reservation, som mot utskottets hemställan afgifvits af åtskilliga af Andra Kammarens ledamöter i utskottet.

Chefen för justitiedepartementet, herr statsrådet Östergren: Herr talman, mine herrar! Med anledning af den reservation, som finnes bifogad utskottets betänkande i den nu föredragna punkten, och det yrkande, som nyss gjordes, om bifall till samma reservation, anhåller jag få fästa kammarens uppmärksamhet derpå, att med föreliggande förslag om delning af Vestra Värends domsaga icke åsyftas att sammanslå eller förena Kinnevalds och Norrvidinge härad till ett tingslag. Delningsförslaget, som af alla tillstyrkts och ansetts synnerligen lämpligt, förutsätter nemligen uttryckligen, att efter delningen fortfarande skola hållas fem ting årligen i hvardera af Kinnevalds och Norrvidinge härad. Således skola dessa härad fortfarande utgöra särskilda tingslag. Delningsförslaget förutsätter äfven, att alla häradena i domsagan skulle efter delningen behålla sina nuvarande tingsställen. Under sådana förhållanden kan jag icke finna annat, än att det vilkor reservanterna föreslagit

*Ang. delning
af Vestra
Värends
domsaga.
(Forts.)*

*Ang. delning
af Vestra
Värends
domsaga.
(Forts.)*

är minst sagdt obehöfligt. Men, mine herrar, det är icke lika oskyldigt som det är obehöfligt. Det skulle göra en obehörig inskränkning i den Konungen tillkommande rätten att afgöra framdeles möjligen uppstående frågor om reglering af tingshållningen i de två omnämnda häradena; och reservationen, sådan den är uppställd, är egnad att gifva vetorätt i sådana frågor åt ett minoritetsintresse, hvars motstånd mot en ändamålsenlig och allmännyttig reform må hända förestafvas blott af tredska eller begär att åstadkomma trakasserier. Om därför Riksdagens beslut skulle — hvilket jag dock icke antager — utfalla i enlighet med reservanternas förslag, så är det mitt fasta beslut att afråda Kongl. Maj:t från att begagna sig af det blott vilkorligt gifna anslaget och tillstyrka, att domsagan bibehålles odelad.

Herr Sven Nilsson: Det är väl sant, som man fick höra från statsrådsbänken, att den fråga, som i reservationen föreligger, icke omedelbart af Kongl. Maj:t stälts i samband med delningsförslaget. Men på samma gång vi fått kännedom om vilkoret, som de tingshusbyggnadsskyldige i ena häradet uppställt, hafva vi icke kunnat underlåta att i statsutskottet fästa uppmärksamheten härfpå. Om det nu skulle gå så, som man fått höra från statsrådsbänken, eller att chefen för justitiedepartementet afstyrker Kongl. Maj:t från att låta någon delning komma i fråga, så är ju ingen stor skada skedd, i synnerhet icke för dem, som icke vilja hafva delningen, för den händelse de såsom följd deraf skulle åläggas att bygga nytt tingshus. Må hända står den i reservationen omhandlade frågan icke i första rummet, men den har likväl nära samband med hufvudfrågan.

Det är dock icke ensamt detta, som bragt denna fråga på tal. Jag tror, att det finnes en så stor ovilja mot det sätt, hvarpå Kongl. Maj:t gått till väga under sista tiden vid åläggandet af tingshusbyggande för dertill skyldige, att ett uttalande deremot erfordras från Riksdagen. Det är icke ett fall, utan många, der Kongl. Maj:t ålagt tingshusbyggnadsskyldige att uppföra nytt tingshus, oaktadt pluraliteten af byggnadsskyldige uttalat sig mot tingslagens sammanslagning till ett enda och hellre velat afstå från de förmåner, som sammanslagning medför, än underkasta sig den stora uppoffringen att bygga dyrbart tingshus. Samtidigt med kostnaden för ny tingshusbyggnad, får största delen af den tingsbesökande menigheten olägenheten att erhålla tingshuset på mycket längre afstånd än den förut haft. Detta lägges nemligen så, att det blir till fördel för domaren, men icke för en stor del af de tingsbesökande. Inom min valkrets eger ett sådant förhållande rum, och oviljan och missnöjet äro äfven der allmänna och mycket stora. Med särskild tanke således på förhållandena inom den domsaga jag tillhör, kan jag icke underlåta att biträda den reservation, som nu föreligger. Om reservationen vinner bifall, kan det icke, såsom vi

hört från statsrådsbänken, inträffa värre, än att delningen icke blir af, och detta blir till fördel för dem, som protesterat mot delningen, om icke deras dervid fästa vilkor respekteras, hvilket icke är sannolikt.

*Ang. delning
af Vestra
Värends
domsaga.
(Forts.)*

Med den princip, som på sista tiden gjort sig gällande, att emot tingshusbyggnadsskyldige vilja sammanslå tingslagen, tror jag, att ett sådant vilkor, som här är i fråga, icke är utan sin särskilda betydelse, äfven om må hända framdeles någon större varsamhet kommer att iakttagas i liknande fall än hittills skett.

Jag skulle icke säga så mycket om Kongl. Maj:ts åtgärder i sådana fall, som jag omnämnt, för den händelse alla de, som begagna sig af tingshusen, äfven voro skyldige att i deras uppförande och underhåll taga del. Men så länge det förhållande kvarstår, att denna tunga endast drabbar vissa af dem, och Första Kammaren motsätter sig alla föreslagna reformer i detta hänseende, må man ej undra öfver, att missnöjet hos de byggnads- och underhållsskyldige är mycket stort, synnerligast när de emot sitt bestridande åläggas skyldigheter, som gå bra nära öfver laglighetens gränser.

Jag kan icke, oakadt anförandet från statsrådsbänken, annat än yrka bifall till reservanternas förslag.

Chefen för justitiedepartementet, herr statsrådet Östergren: Jag skall icke, såsom den föregående talaren gjorde, i diskussionen inblanda saker, som nu icke äro föremål för behandling. Men om jag egde yttra mig i de frågor, om hvilka kan ordad, skulle jag slå honom på fingrarna för hans origtiga uppgifter.

Man har sagt, att pluraliteten af byggnadsskyldige ej bör mot sin vilja tvingas att bygga tingshus; men det är icke här fråga om någon tvångsåtgärd, ty i den domsaga, som beröres af den föreslagna delningen, finnas 34 socknar, och ombuden från alla dessa socknar hafva uttalat sig för delningen. Härvid hafva ombuden från fem socknar i Kinnevald, utan dertill gifven anledning, förklarad, att deras kommittenter icke vilja hafva tingsställe gemensamt med Norrvidinge. Det stora flertalet af sockenombud har deremot icke vid sitt tillstyrkande ifrågasatt något vilkor. Nu vill den föregående talaren stödja sig på hvad ombuden för de fem socknarne anført och tvinga alla de öfriga. Ja, det är detsamma som att gifva dessa fem ombud vetorätt i delningsfrågan.

Herr Lasse Jönsson: Då denna fråga förehades inom utskottets första utgiftsafdelning, kunde vi på grund af de handlingar, som då förelägo, omöjligt tro, att den skulle röna något motstånd, eller att ett sådant yrkande, som här framstälts, skulle kunna uppkomma. Uti de ansökningar, som inkommit till Kongl. Maj:t från de tre häradena och som voro försedda med hundratals namnunderskrifter, påyrkades ifrigt en delning af domsagan, så att dess invånare kunde komma i åtnjutande af fördelen att få flera tingssammanträden om

*Ang. delning
af Vestra
Värends
domsaga.
(Forts.)*

året. Dessa tre ansökningar, en från hvarje härad, äro ordagrant lika lydande och innebära i allvarliga ordalag en önskan, att den nuvarande tingslagsindelningen icke måtte ändras, utan Allbo härad fortfarande utgöra ett tingslag samt Norrvinge och Kinnevalds härad hvardera ett tingslag med bibehållande af sina hittills varande tingsställen. Dessa ansökningar tillstyrktes af göta hofrätt och konungens befallningshafvande och förordades i de varmaste ordalag af domhafvanden i orten, hvarefter häradsborna blefvo hörda i saken inför alla tre häradsrätterna, dervid delning utan något slags villkor eller förbehåll tillstyrktes af samtliga sockenombud från Allbo härad äfvensom af ombuden från Norrvinge härads alla åtta socknar. Men då Kinnevalds häradsbor skulle yttra sig, sade en del af dem, att om delning komme till stånd, skulle det vara mot villkor, att tingslagen skulle blifva i samma ställning som förut. Detta lillägg var fullkomligt onödigt, då det ingenstädes finnes någon antydning om, att den ena nya domsagans båda härad skulle sammanslås, men tillägget var icke endast onödigt, utan det kan också, såsom herr justitieministern nyss upplyste, medföra den svåra påföljd, att om i framtiden, på grund af ändrade kommunikationer eller önskan att bygga ett nytt tingshus i stället för att reparera de gamla, Kinnevalds och Norrvinge härad skulle önska få en beqvämare belägen gemensam tingsstad och den stora fördelen att årligen få tio i stället för fem sammanträden i hvarje tingslag, så kan det möjligen hända, att om i domsagan, som består af tjugu socknar, nitton önskade en sammanslagning af häradena till ett tingslag, men den tjugonde socknens ombud sade nej, alla de öfriga kommunerna och Kongl. Maj:ts icke skulle kunna genomdrifva denna förändring, som dock vore en fördel af stort värde för många. Denna möjlighet blefve sålunda afskuren genom reservationen, och därför kan jag icke vara med om densamma, utan tillstyrker bifall till statsutskottets förslag.

Herr Jonsson i Hof: Då den siste talaren ville tolka reservationens ordalydelse derhän, att, om nitton socknar skulle vara för sammanslagning och endast en bestrida en dylik förening, någon förändring ändock icke skulle kunna åvägbringas, så förstår jag icke hans uppfattning i denna fråga; ty hvad är det reservationen säger annat, än att icke någon sammanslagning får ega rum mot tingslagens bestridande, och det betyder icke minoritetens utan majoritetens bestridande. Längre kan man icke draga konsekvensen ur detta villkor, och när man tolkar reservationen i denna riktning, tror jag således, att herr statsrådets betänkligheter mot densamma måste falla bort.

Om nu Kongl. Maj:ts rätt skulle genom denna reservation i någon mån inskränkas, tror jag dock icke att det skulle ligga någon olycka deri, ty på grund af min erfarenhet om tolkningen af rätten att bestämma hvad de tingshusbyggnadsskyldige hafva att göra, både

i afseende å sammanslagning af tingslag och val af tingsställe, tror jag att en inskränkning härvidlag för en gång vore ganska väl på sin plats. Jag skall anföra ett exempel, som visar, huru nödvändigt det kan vara att göra ett uttalande i det fallet. För åtskilliga år tillbaka företogs en sammanslagning af tvenne tingslag i en af Norrlands domsagor. De båda tingslagen bestodo af tre kommuner, och alla dessa jemte domaren i orten stipulerade på det bestämdaste, att sammanslagningen skulle göras beroende af tingsstadens förläggande på en central plats i det nya tingslaget. Kongl. Maj:t fastställde också denna sammanslagning med uttryckligt vilkor härom, men några år derefter, då en ny domare kom till orten, blef det fråga om att bygga nytt tingshus, enär man förut brukat en förhyrd lokal, och då föreslog domaren och representanten för en af kommunerna en plats belägen i ena ändan af den långsträckt domsagan. Dessa understöddes af kronofogden i orten jemte en och annan länsman, hvaremot de andra kommunerna bestredo denna flyttning af tingsstaden under åberopande af det förut gjorda vilkoret. Detta mål gick till Kongl. Maj:t, och der polemiserades det mycket på den basen, att då sammanslagningen varit en frivillig åtgärd, hvartill ingen kunnat tvingas, och då den skett på af Kongl. Maj:t fastställda vilkor, Kongl. Maj:t icke skulle kunna göra någon ändring, med mindre än att samtliga kommuner gått in derpå. Detta hjälpte dock icke, ty en enda kommuns vilja gent emot tvennes bestridande var ett nog talande skäl för Kongl. Maj:t att frångå hvad som förut blifvit bestämdt i denna sak, och tingslaget ålades att bygga sitt tingshus i ena ändan af domsagan.

Huru kinkig man än må vara med gränsen mellan Kongl. Maj:ts och Riksdagens beslutanderätt i detta fall, behöfver man dock ej vara så rädd för att nu gripa in så att det käns, och jag anser mig därför icke kunna underlåta att yrka bifall till reservationen.

Herr Ola Bosson Olsson: Jag skall först be att få uttala min tacksamhet mot de tio ledamöter i statsutskottet, som gjort denna reservation, och det förundrar mig, att denna kammares öfriga ledamöter inom utskottet icke kunnat deltaga i densamma.

Man har under sista tiden iakttagit, att vederbörande haft mycken benägenhet för att dels fördela och dels sammanslå domsagor. Med sammanslagning menar jag då, att, när två härad hafva hvarterdera sitt tingsställe, vederbörande förordna, att de skola få gemensam tingsstad. Jag skall be att få något tala om förhållandena, som af mig äro väl kända, i den domsaga, som min granne här på bänken tillhör, och hvilka han antagligen af grannlagen icke velat beröra. I denna domsaga, Gärd och Allbo härads, blef det fråga om att sammanslå de båda häradena till ett gemensamt tingslag, och, oaktadt mer än nio tiondedelar af häradenas invånare protesterade mot denna sammanslagning, beslöts, att de skulle hafva

*Ang. delning
af Vestra
Värendes
domsaga.
(Forts.)*

Ang. delning
af Vestra
Värends
domsaga.
(Forts.)

gemensamt tingshus på en mindre lämplig plats; och jag är fullt öfvertygad, att dessa härads allt framgent skola komma att få vidkännas synnerligen stora olägenheter af detta förhållande.

Jag skall nu fästa mig vid den delning, som här är i fråga, nemligen af Vestra Värends domsaga, och det möjligen förhållandet, att Norrvidinge och Kinnevalds härads dervid skulle få gemensamt tingshus. Statsrådet och chefen för justitiedepartementet har nu visserligen förklaradt, att det är Kongl. Maj:ts mening att låta dem få behålla hvar och ett sitt tingsställe. Men detta är ett särskildt fall, och förhållandet kan för visso blifva ett annat, när det blir fråga om delning af andra domsagor. Man får i detta fall trygga sig vid det uttalande, som skett från statsrådsbänken; men man kan dock förutse de olägenheter, som måste följa deraf, att det kan mot häradsinvånarnes bestridande inträffa, att de blifva ålagda skyldigheter och större uppoffringar, som de alls icke förut tänkt sig. Jag för min del är — jag upprepar det — reservanterna tack skyldig, att de velat bevara häradsinvånarnes rätt i detta hänseende. Ty det måste ovilkorligen ligga i Riksdagens magt, då det är fråga om statsanslag — i detta fall löner åt domare — att antingen uppställa vissa vilkor för anslagens beviljande eller också rent afslå sådana framställningar. Men hvad nu särskildt beträffar den speciella fråga, som är å bane, så ber jag få påpeka, att i den händelse Norrvidinge och Kinnevalds härads skulle åläggas att skaffa sig gemensamt tingsställe, så måste de först och främst underkasta sig betydliga kostnader, uppgående till cirka 40 à 50 tusen kronor, i och för byggandet af nytt tingshus. Emellertid har jag af personer, som nära känna förhållandena derstädes, erhållit den upplysningen, att af dessa båda härads tingshus det ena är utmärkt bra och det andra fullt passabelt. Det måste ju då vara mycket hårdt för dem att blifva tvingade att bygga ett nytt tingshus. Härtill kommer dessutom, att till följd af domsagans stora territorium skulle afståndet till denna centralplats — om man så vill kalla den; det vore åtminstone ett lyckligt förhållande, om det gemensamma tingshuset blefve lagdt centralt — blifva så stort, att många häradsinvånare finge mycket *längre* till sitt tingsställe under dåvarande än under nuvarande förhållanden. Och hvilka kostnader skulle det icke vålla häradsbor, som nödgades i rättegångsväg eller andra ärenden besöka tingsstaden!

Det är af dessa skäl jag för min del på det lifigaste yrkar bifall till reservanternas förslag.

Herr Andersson i Himmelsby: Då jag deltagit i denna frågas behandling i utskottets afdelning och äfven inom utskottet, skall jag be att med afseende på densamma få yttra några ord. Jag skulle dock må hända icke begärt ordet, om jag icke direkt uppkallats af den näst föregående talarens yttrande. Han hembar nemligen sin tacksamhet till de medlemmar af utskottet, som reserverat

sig, och uttryckte sin förundran öfver, att icke alla utskottsledamöter från Andra Kammaren gjort detta.

Till en början ber jag att få nämna, att vi vid denna frågas behandling inom afdelningen voro ense om den uppfattningen, att vi icke hade annat att yttra oss öfver, än huruvida vi ansågo oss kunna tillstyrka anslaget beviljande eller icke; att bestämma något särskildt vilkor vid sidan derom, syntes oss ligga utom Riksdagens befogenhet. Men vid justeringen kom man att fästa sig vid den omständigheten att, ehuru, såsom Kongl. Maj:t påpekat, samtliga vederbörande sockenombud varit eniga om att tillstyrka domsagens delning, det dock af handlingarna framgick, att åtskilliga dervid fäst ett visst vilkor — det nemligen, som här af reservanternas upptagits. Och jag får säga, att jag anser detta vilkor vara af den beskaffenhet, att det vore önskligt, att det kunde praktiseras litet mera alluänt, d. v. s. inom hvarje domsaga, der det kan blifva fråga om sammanslagning eller delning. Men å andra sidan måste jag säga, att jag för min del är tveksam om, huruvida man bör biträda reservanternas förslag, särskildt med hänsyn dertill, att denna fråga är af den beskaffenhet, att den kan komma att afgöras genom gemensam votering. Och häremot kan man, som mig synes, med skäl hysa vissa betänkligheter. Ty vid ett annat tillfälle, då en dylik fråga förekommer, kan Riksdagen hafva en annan uppfattning än den, som nu möjligen kan komma att göra sig gällande. Dessutom är det icke så många domsagor, som det kan komma i fråga att dela. Och det kan därför vara ovisst, om det är rätt att gifva denna domsaga en vida bättre ställning än åtminstone det stora flertalet. Ty om det gäller domsagor, der det endast är fråga om att sammanföra flera tingslag till ett, och der bygga gemensam tingsstad, då är det icke fråga om något anslag. Och då har Riksdagen ingenting att säga. Jag har härmed icke velat säga, att jag gillar den praxis, som ofta gör sig gällande, att en större del af en domsagas invånare kan mot sin vilja blifva tvingad att bygga gemensam tingsstad för hela domsagan och således nödgas underkasta sig stora kostnader och åtskilliga andra obehag, såsom allt för långa afstånd till tingsställena, med mera dylikt; men jag har dock tvekat om det kan vara lämpligt att, på sätt reservanternas här föreslagit, göra ett särskildt *undantag* för denna domsaga. Och det är anledningen till, att jag icke reserverat mig mot utskottets utlåtande. Något yrkande skall jag icke göra.

Ang. delning
af Vestra
Värends
domsaga.
Forts.

Herr Lilienberg: En talare på skånebänken antydde i sitt yttrande, att när Kongl. Maj:t beslutat sammanslagning af två eller flere tingslag till ett, har detta skett med hänsyn till vederbörande domares bekvämlighet. Såsom landtdomare protesterar jag mot detta yttrande. Jag för min del är öfvertygad, att, der Kongl. Maj:t beslutat sammanslagning af två eller flera tingslag till ett, har det skett med afseende fäst på invånarnes bekvämlighet; någon annan

Ang. delning
af Vestra
Värends
domsaga.
Forts.

hänsyn har icke gjort sig gällande. — Jag ber blott att få tillägga, att hvad som för mig i denna fråga varit bestämmande, är helt enkelt det obestriddiga sakförhållandet, att frågan om sammanslagning af två eller flera tingslag till ett är ett ärende, som bestämmes af Kongl. Maj:t på administrativ väg. Under sådant förhållande anser jag det för min del vara alldeles olämpligt att bifoga ett sådant vilkor som det af reservanterna föreslagna. Må Riksdagen hafva sitt magtområde och Kongl. Maj:t sitt. Men må icke den ene söka inkräkta på den andres område.

På grund häraf yrkar jag bifall till utskottets förslag.

Herr Petersson i Dänningelanda: När denna fråga rörande delningen af Vestra Värends domsaga först bragtes på tal, uttrycktes allmänt den önskan, att delningen skulle ske på det sätt, att så väl Kinnevalds som Norrvidinge härad finge behålla sina nuvarande tingsställen, och det föreslogs, såsom herr statsrådet och chefen för justitiedepartementet nämnde, att inom hvardera häradet fem sammanträden skulle ega rum. När sedan tingslagens invånare blefvo genom socknevis utsedda ombud hörda i frågan, antogo de naturligtvis, att delningen skulle ske på nyssnämnda sätt, utan att de ansågo sig behöfva särskildt uttala såsom ett vilkor, att de finge behålla sina nuvarande tingsställen. Det var blott några få, som bifogade ett sådant tillägg; de öfriga gjorde det icke, emedan de ansågo den saken vara afgjord. När jag läste Kongl. Maj:ts proposition, trodde jag icke heller, att annat kunde komma i fråga för framtiden, än att Kinnevalds och Norrvidinge härad skulle få behålla sina nuvarande tingsställen, Jäth och Tjureda. Och det är så mycket mindre skäl att frångå den principen, som den del af Vexjö landsförsamling, hvilken tillhört Kinnevalds härad och liksom utgjort en förmedlingslänk mellan häradena, sedan innevarande års början öfverflyttats till Konga härad. Ty om tingslagen blefve ålagda att bygga ett gemensamt tingshus i Vexjö, skulle det förhållandet inträffa, att detta komme att ligga nästan utom domsagan. Visserligen tillhör Vexjö stad fortfarande Kinnevalds härad, enligt Kongl. Maj:ts förslag vid utbrytningen af Kinnevalds-delen; men den landsbygd, som ligger på båda sidor derom och som förut tillhört Kinnevalds härad, har nu lagts till Konga härad. Och jag tror mig veta, att allmänna meningen inom dessa härad är den, att man för ingen del vill hafva ett gemensamt tingshus. Ty det är en landsbygd, som är glest befolkad, som saknar tidsenliga kommunikationer och der man redan har lång väg till tings. Skulle nu den gemensamma tingsstaden blifva förlagd t. ex. till Vexjö, finge somliga häradsinvånare en väglängd af närmare 6 mil att tillryggalägga — oafsedt den kostnad på 50 å 60 tusen kronor, som också blefve en följd deraf. Emellertid framgår af handlingarna, att den allmänna meningen inom dessa härad är för domsagens delning; men deremot önska de fortfarande få behålla sina tingshus. Och jag tror, att de hellre

skulle vilja blifva bibehållna vid nuvarande anordningar än gå in på att bygga gemensamt tingshus. Men å andra sidan kan jag icke finna, att ett beslut i sådan rigtning, som reservationen anvisar, skulle innebära att, om en gång i framtiden, då bättre kommunika-tioner kunnat komma till stånd äfven inom denna bygd, fråga skulle uppstå om byggandet af gemensamt tingshus, *en enda* socken skulle kunna hindra detta; utan må det då stå domsagan fritt att på van-ligt sätt besluta i den frågan, det vill säga låta pluralitetens mening blifva den bestämmande.

*Ang. delning
af Vestra
Värends
domsaga.
(Forts.)*

På grund häraf innehåller jag att på det lifligaste få yrka bifall till den föreslagna delningen, dock med det af reservanterna anförda villkoret. Ty jag vet, att den allmänna opinionen inom ifrågava-rande tingslag går i den rigtningen.

Herr Andersson i Löfhult: Jag är också ifrån samma dom-saga, nemligen från Allbo härad, och känner mycket väl de behof, som gjort sig gällande inom domsagan att få till stånd en delning af densamma, till stöd för hvilken delning uti ansökan åberopats så väl domsagens stora folkmängd som den lifliga affärsverksamhet och rörelse, som der är rådande, m. m. Men att bestämma ett sådant villkor, som det af reservanterna anförda, det vore i sjelfva verket att »slå ihjel» hela denna fråga. Och detta skulle vålla stor miss-belåtenhet inom domsagan. Hundratals personer hafva underskrifvit den ansökan, hvori delning begärts. Alla ombud, som blifvit i frågan hörda, hafva enhälligt tillstyrkt domsagens delning. Men att de tillika önska bibehålla sina gamla tingsställen, det framgår klart och tydligt af deras ansökan, hvori de begära att få, såsom lagen tillåter, tio sammanträden om året inom Allbo härad, men inom hvardera af de båda andra endast fem. Nu hafva vi hört från statsrådsbänken, att det icke är Kongl. Maj:ts mening att åläggga dem att bygga gemensamt tingshus, åtminstone icke för den närvarande tiden. Skulle detta deremot i en framtid visa sig vara nödvändigt och nyttigt, så vore det ju en stor olägenhet, om man förut stadgat ett villkor, som hindrade en sådan åtgärds genomförande.

Jag yrkar därför bifall till utskottets förslag, sådant det före-ligger.

Herr Edelstam: Ett yttrande af en talare på skånebänken gaf mig anledning att begära ordet. Han framdrog ett exempel på att Kongl. Maj:t mot domsagens invånares önskan skulle samman-slagit flere härad till ett tingslag. Jag kan anföra ett motsatt exempel från min egen erfarenhet. På uppmaning af dåvarande chefen för justitiedepartementet, presidenten i svea höfrätt och lands-höfdingen i länet ingick jag för några år sedan till Kongl. Maj:t med hemställan, att de fyra tingslag, af hvilka min domsaga består, måtte sammanslås till två tingslag. Ett tingslag, Hölebo härad, sak-nade tingshus; ett annat, Daga härad, hade blott ett ytterst för-

Ang. delning
af Vestra
Värends
domsaga.
(Forts.)

fallet. Det oaktadt ville flertalet af domsagans invånare icke gå in härpå; skilnaden i röstetal var dock icke så stor; och Kongl. Maj:t afslog framställningen. Jag kan försäkra en annan talare på skånebänken, att jag med stort nöje sluppit ifrån månadstingen. Nu får jag sätta ut ting, när jag vill, från fjortonde januari till sista april, från första maj till slutet af juni, från midten af september till slutet af december. Nu kan jag mera taga hänsyn till ägen bekvämlighet, än om det vore månadsting. Jag för min del vågar bestämdt påstå, att det alldeles icke är för domhafvandens egen bekvämlighet som flera härad sammanslås, utan mera till invånarnes egen fördel. Då nu denna domsaga är så folkrik, torde ingen kunna bestrida, att dess delning skulle innebära en fördel för domsagans invånare. Och då herr statsrådet och chefen för justitiedepartementet förklarar, att han för sin del icke vill tillstyrka Kongl. Maj:t att fullfölja den ifrågasatta delningen, i fall ett sådant vilkor fästes dervid som det af reservanterna föreslagna, så torde det icke vara till fördel för domsagan, om ett sådant vilkor föreskrives.

Jag för min del yrkar därför bifall till utskottets förslag.

Herr Bruzelius: För min del ställer jag mig i denna fråga på samma ståndpunkt som herr Lasse Jönsson, äfven hvad beträffar hans tydning af det vilkor reservanterna framställt. Redan nu lär väl tillgå så, att, då fråga uppstår för tingshusbyggnadsskyldige i en domsaga att ombygga tingshus, dessa byggnadsskyldige blifva hörda inför häradsrätten, vanligen der representerade genom sockneombud. Hvarje sockens ombud har sålunda tillfälle att mot förslaget om nybyggnad eller ombyggnad af tingshus inlägga sitt bestridande. Om nu vid beviljande af det anslag, som här är i fråga, fästes det vilkor, som reservationen innehåller, eller att Norrvinge och Kinnevalds tingshusbyggnadsskyldige icke skola mot sitt bestridande kunna åläggas anskaffa gemensamt tingsställe för domsagan, så följer enligt min mening deraf alldeles tydligt, att det icke blott är ett bestridande af majoriteten, utan äfven ett bestridande af den allra minsta minoritet, som kan hindra en dylik tingshusbyggnad. Derigenom skapar man sålunda ett tillfälle för en mycket liten minoritet att tyrannisera majoriteten.

Vid de fall, som jag känner, då olika tingslag blifvit sammanlagna till ett och deraf följt byggande af tingshus å ny plats, har frågan derom alltid letat sig fram icke ur förhållanden, sådana som det som säges vara rådande i fråga om tingshusen i Kinnevalds och Norrvinge härad, eller att hvart för sig är i godt och dugligt skick, utan vanligen vid sådant förhållande att tingshusen varit utdömda. Jag ber särskildt få taga mig friheten upplysa, att, då frågan om sammanlagning af Gärd och Allbo härads tingslag afgjordes, tingshusen både i Gärd och Allbo voro utdömda. Då förelåg således ett tillfälle, då dessa härads tingshusbyggnadsskyldige voro skyldige att bygga nya tingshus: i stället för att bygga två valde man då den

i många afseenden lämpligare utvägen att sammanslå tingslagen till ett, i synnerhet som man derigenom äfven kom i åtnjutande af de ofantligt stora fördelar, som tillskyndas rättegångsväsendet genom att man kunde tillämpa förordningen af den 17 maj 1872.

Nu gäller det i denna sak att antingen bifalla Kongl. Maj:ts förslag utan något vilkor — och det torde enligt min åsigt vara det enda rigtiga — eller ock att bifalla reservationen — och då skapar man i denna domsaga en undantagsställning, som i framtiden kommer att lända domsagans invånare till synnerligen stort men. Omorganisation af våra landtdomstolar är en fråga, som synnerligen länge stått på dagordningen. Förr eller senare kan det komma ett nytt uppslag deri: det kan t. ex. blifva fråga om att inrätta kretsdomstolar; och skulle något sådant förekomma, då skulle i denna ort reservanternas vilkor lägga ett oöfverstigligt hinder i vägen för genomförande af en ny organisation, med mindre *alla* tingshusbyggnadsskyldige dertill gåfve sitt bifall.

För min del ber jag därför att få yrka bifall till Kongl. Maj:ts och utskottets förslag.

Herr Sjö: Ehuru jag icke tillhör den domsaga, som är ifrågasatt att delas, så skall jag ändock be att få yttra några ord i frågan, enär det härads, hvilket jag representerar, ligger aldeles intill denna domsaga, och jag sålunda vet, hvad flertalet eller åtminstone en stor del framstående män inom domsagan önska i detta hänseende.

Af betänkanDET framgår, att kinnevaldsborna inför häradsrätten enhälligt uttalat sig för domsagans delning, men att dock flertalet af de närvarande sockenombuden uttalat sig mot delningen i den händelse de, såsom de befarat möjligen kunnat ske, skulle tvingas att anordna gemensam tingsstad i Vexjö för de båda häradena Norrvidinge och Kinnevald. Såsom herrarne allt för väl veta och såsom här redan är omnämndt, har det nemligen händt, att Kongl. Maj:t utan häradsbornas medgifvande ålagt dem att anskaffa nytt tingshus för en nybildad domsaga. Detta befarade man nu i dessa härads, och det var därför, som flertalet af Kinnevalds sockenombud inför häradsrätten uttalade sig i den rigtningen, att de hellre ville hafva domsagan oskiftad än åläggas dylik tingshusbyggnadsskyldighet. Hvarför Norrvidinge sockneombud icke uttalat sig i samma rigtning, det åter berodde tydligen, såsom min granne äfven nämnt, derpå, att de alls icke anade, att någonting dylikt möjligen skulle ifrågakomma vid den ifrågavarande delningen.

Förhållandet är nu sådant, att, i fall Kongl. Maj:ts förslag bifalles, Kongl. Maj:t i en framtid skulle kunna ålägga dem att anordna gemensam tingsstad och derigenom tvinga dem att lemna sina nuvarande tingsstäder, hvarest tingshusen äro i bästa ordning, tidsenligt uppförda och väl bibehållna, för att uppföra ett nytt, centralt tingshus, som säkert skulle, såsom nämnts, kosta 40 à 50 tusen kronor. För en liten domsaga skulle detta blifva en ganska stor upp-

Ang. delning
af Vestra
Värends
domsaga.
(Forts.)

offring. Dertill kommer, att de nuvarande tingsstäderna äro något så när centralt belägna, hvar inom sitt härad, hvilket gör, att de tingssökande ej hafva allt för lång väg till tingsställena. Det skulle de deremot få, om de, såsom man ifrågasatt, skulle få gemensam tingsstad i Vexjö. Då skulle det inträffa, att somlige häradsbor finge ända till $6\frac{1}{2}$ mil till tingsplatsen, eller 13 mil fram och åter, hvilket skulle vålla dem ofantligt dryga utgifter vid rättegångarne. Likaledes skulle det äfven vålla staten dryga utgifter för målsegande och vittnen i brottmål.

Jag tror för den skull, att reservanterna hafva funnit en lycklig lösning af frågan, då de framställt ett vilkor för bifall till Kongl. Maj:ts förslag, och jag ber därför att få yrka bifall till reservationen.

Herr Lyttkens: Då här framkastades den beskyllningen, att åtskilliga domsagors sammanslagning skulle hafva berott derpå, att regeringen gått domhufvanden till mötes i hvad han kunnat önska för *sin* bekvämlighets skull, så betviflade jag på det högsta, att någonting sådant inträffat. Men då jag sedan hörde en ärad talare från talareplatsen i sitt anförande uttala sin tillfredsställelse öfver, att inom hans domsaga någon sådan sammanslagning icke förekommit, emedan han därför nu kunde bestämma tingstiderna helt och hållet efter sin bekvämlighet, det vill säga utan att taga hänsyn till tingslagsbornas bekvämlighet eller hvad som för dem kunde vara bäst och gagneligast, så blef jag litet tvifvelsam, huruvida icke det någon gång verkligen händt, att domarens bekvämlighet varit afgörande. Jag vill dock helst antaga, att det mera var i diskussionens hetta han gjorde detta uttalande, ty det är min öfvertygelse, att häradsbornas bekvämlighet i allt fall varit för honom bestämmande vid utsättande af tingsterminerna i hans domsaga.

Hvarför jag egentligen begärt ordet, det var dock för att framhålla, att reservanterna, till hvilka äfven jag hör, med sin reservation visst icke åsyftat att skapa ett sådant minoritetens öfvergrepp, att mot en enda sockens nej alla de öfrigas önskan intet skulle hafva att betyda. Då en talare gjorde ett uttalande i den rigtningen, trodde jag alltså, att det var ett litet rätthafveri af honom att framställa saken så. Men då jag sedan hört en talare på en annan plats med sin samhällsställning söka gifva eu sådan tydning åt saken, så vill jag än ytterligare förklara, att det hvarken varit reservanternas mening, ej heller kan sägas ligga i deras ord att införa ett sådant polskt veto, som att en enda sockens nej skulle gälla mot alla de andras ja. Här står alls icke något sådant, här står blott »emot deras bestridande», och detta innebär, att, om förslag väckes om anordnande af gemensamt tingsställe för domsagan, häradsborna skola sammankallas inför domhufvanden, och der majoriteten bestämma beslutet. Minoriteten kan visserligen klaga hos Kongl. Maj:t, men om den der får rätt, så är det Kongl. Maj:t som afgjort

saken; och i reservationen har minoriteten icke erhållit någon rätt till absolut veto. Något sådant ligger hvarken i reservationens andemening eller ordalydelse. Hvad som deremot ligger deri, det är ett uttalande, att man måste söka iakttaga litet mera varsamhet vid dessa sammanslagningar, så att de icke verkställas rakt mot häradsmajoritetens vilja. Deremot vill jag gent emot den beskyllning, som framstälts, att de ofta endast skulle hafva åsyftat domhafvandens bekvämlighet, såsom min allvarliga mening framhålla, att så icke varit förhållandet, utan att man verkligen alltid afsett åtminstone i främsta rummet häradsbornas nytta.

Det skulle vara önskligt, att regeringen ville framställa förslag till förändring af bestämmelserna om tingshusbyggnadsskyldighet och tingshusens beskaffenhet. Ty nog måste man medgifva, att det är något egendomligt att bibehålla sådana gamla förordningar, som att tingshus skall bestå af en stufva och tvenne kamrar. Det, som der vid lag vore det rättaste, vore utan tvifvel att uppställa närmare bestämmelser om, huru en tingshusbyggnad skall vara beskaffad, och derigenom förekomma kif och oupphörligen återkommande tvister i detta hänseende. Under nuvarande förhållanden kan det inträffa, att, om en del byggnadsskyldige strängt hålla på den rent juridiska formen, Kongl. Maj:t kan nödgas att bestämma någonting så abnormt, som att ett tingshus skall bestå af en stuga med två kamrar. Likaledes borde tingshusbyggnadsskyldigheten ordnas så, att den blefve mera jemnt fördelad, ty oaktadt de förändringar, som på sista tiden blifvit vidtagna, kan det dock inträffa, att, om det t. ex. gäller uppförande af ett tingshus, för en kostnad af 40 à 50 tusen kronor, denna skyldighet blir ganska känbar för en del personer, under det att andra äro derifrån helt och hållet befriade.

Jag yrkar bifall till reservanternas förslag.

Herr Hedin: Det hufvudsakliga skälet, hvarför jag anhållit om ordet, är, att en talare för någon stund sedan såsom motiv för ovilkorligt bifall till Kongl. Maj:ts proposition slutligen anförde den af herr justitieministern afgifna förklaring, att, om reservanternes förslag blefve Riksdagens beslut, han vore fullt besluten att hos Kongl. Maj:t afstyrka bifall till förslaget. Jag begärde ordet hufvudsakligen för att få göra den förklaring till protokollet, att jag för min del icke böjer mig för ett sådant argument, anfördt såsom motiv för bifall till Kongl. Maj:ts proposition och statsutskottets förslag. Här har påståtts, men icke blifvit visadt — och jag för min del bestrider det på det bestämdaste — att den formulering, som reservanterna velat gifva åt Riksdagens eventuella beslut, innebär något ingrepp i Kongl. Maj:ts rättigheter. Reservanterna hafva föreslagit, att Riksdagen vid utöfvande af sin budgetsamt måtte fästa ett vilkor, som icke har annat än ett enligt min tanke fullt behörigt ändamål, det nemligen att skydda de tingshusbyggnadsskyldige från en onödig och tung beskattning. Att detta icke innebär något in-

*Ang. delning
af Vestra
Värendes
domsaga.
(Forts.)*

Ang. delning
af Västtra
Värendes
domsaga.
(Forts.)

grepp i Kongl. Maj:ts magt, det har herr statsrådet och chefen för justitiedepartementet, i trots af sin afgifna nyss omnämnda förklaring, indirekt erkänt, då han vid afgifvandet af sin förklaring, att han komme att hos Kongl. Maj:t afstyrka bifall till förslaget, på samma gång antydt, att Kongl. Maj:t komme att vägra sanktion åt förslaget. Således kommer genom ett Riksdagens eventuella beslut i enlighet med reservanternas förslag icke något ingrepp att ske i Kongl. Maj:ts rättigheter. Men, säger man, de, hvilkas intresse här är i fråga, nemligen dessa häradsbors, skulle blifva lidande på Riksdagens beslut, derest det skulle utfalla i enlighet med reservanternas förslag. Nej, säger jag, de blifva icke lidande derpå, ty om än detta skulle komma att medföra, låtom oss säga ett års försenande af domsagens delning, lärer den faran vara måttlig. Ty lyckligtvis förhåller det sig så, att Kongl. Maj:t utgör en mera permanent institution än de vexlande personer, som utgöra de på hvarandra följande ministrerna. Härigenom har Kongl. Maj:t bättre tillfälle att *besinna sig*, än den eller den chefen för ett departement har. Och det är ju ganska tänkbart, att det vilkor, som Kongl. Maj:t med nuvarande rådgifvare finner oantagligt, skall Kongl. Maj:t finna antagligt t. ex. ett år härefter.

Herr Sven Nilsson: Jag har begärt ordet i anledning af ett yttrande, som fälles af talaren på kristianstadsbänken, då han tolkade reservanternas förslag på ett, såsom mig synes, något egendomligt sätt. Som han emellertid, sedan jag begärde ordet, blifvit bemött af en annan talare, tillhörande statsutskottet, så skall jag inskränka mig till att helt och hållet instämma med denne i hans tolkning, som jag föreställer mig att äfven skånska hofrätten, oakadt herr Bruzelius' invändningar, skall acceptera.

Det nämndes också att, när fråga uppstod om sammanslagning af Gärds och Allbo domsagas två tingslag till ett, båda dåvarande tingshusen voro utdömda och förfallna, och att man således skulle göra tingslagen en tjänst genom deras sammanslagning, hvarigenom de tingshusbyggnadsskyldige förskonades från att bygga mer än ett tingshus. Jag ber att få fästa uppmärksamheten på, att det ibland kan gå mycket lätt att få tingshus utdömda. Jag har ett talande exempel derpå från den nämnda domsagan. Der finnes ett tingshus, som visserligen har stått i många år och således är gammalt, men säkert är, att detta hus torde kunna stå ännu hundra år, om det underhålles ordentligt. Det är åtminstone af den beskaffenhet, att det förefaller mig mycket underligt, att det blifvit utdömdt. Ty detta tingshus är fullt tillräckligt, det har icke på den senare tiden åtminstone varit trångt i tingshuset, och af den beskaffenhet, att lagligen icke mera kan fordras af häradet. Men möjligen har en och annan domare funnit, att de lokaler de begagnat icke varit för dem tjenliga, ur deras synpunkt sedt. Jag ber äfven att få fästa uppmärksamheten på, att tingshusbyggnads-

skyldige i båda häradena allmänt hafva förklarad, att de hellre ville bygga tingshus på båda ställena, än ett gemensamt. Och de borde då, efter min åsigt, hafva fått behålla den rätten, då en så allmän önskan inom tingslaget förefans, att de ville bekosta två tingshus i stället för ett, och på det ena hade för öfrigt icke behöfts stora uppoffringar, ty det är ganska bra som det är.

*Ang. delning
af Vestra
Värends
domsaga.
(Forts.)*

Jag tror för min del, att då Kongl. Maj:t begagnar sin rätt i administrativa mål, han bör, åtminstone i fråga om beskattning af folket, vara synnerligen varsam, och det tror jag icke har varit fallet, åtminstone under den sista tiden i nu berörda afseenden.

Herr Persson i Stallerhult: Då jag anmält mig som reservant mot utskottets föreliggande hemställan utan att angifva några skäl för denna min reservation, så anser jag mig skyldig att med några ord angifva min ställning som reservant.

Jag har inom utskottet yrkat afslag å den föredragua punkten utan att likväl vinna något understöd, och vill nu endast med några ord angifva skälen, hvarför jag yrkat afslag.

Sökandena inom den ifrågavarande domsagan hafva såsom det hufvudsakligaste skälet för en delning anført, att den är den folkrikaste i hela landet. Det är ju obestriddigt, att så är förhållandet, men då kan man fråga, huru det förhåller sig med de öfriga domsagorna. Man finner då, att den domsaga, som i folkmängd kommer den ifrågavarande närmast, understiger den samma med blott omkring 2,000 invånare, men dervid är då att märka, att den är 7 kvadratmil större, och detta är väl äfven ett skäl, som bör tagas i betraktande vid en delning. Går man så undan för undan, så finner man, att det är 3 domsagor, som hafva öfver 50,000 invånare, och dervid är att märka, att en af dessa har nära 3 gånger så stort yt-innehåll som den, hvars delning nu är ifrågasatt. Skulle nu denna sistnämnda komma att delas, så blefve Riksdagens beslut ett tungt vägande skäl att äfven föreslå delning för de dernäst största domsagorna. Om Riksdagen alltså nu slår in på denna princip att dela domsagor, så blir det i framtiden omöjligt att motstå de skäl, som helt säkert, med lika stort eller med ännu större berättigande än nu, komma att framdragas för delning af andra stora domsagor, och man får derför, derest den nu ifrågasatta delningen bifalles, göra sig beredd på att få bevilja anslag till löner åt flera nya härads-höfdingar. Det är af detta skäl, som jag icke kunde vara med om en delning af denna domsaga.

Det har påståtts, att en sådan delning äfven ur den synpunkten skulle vara fördelaktig, att domsagans invånare i annat fall icke skulle kunna komma i åtnjutande af de förmåner, som genom rättegångsstadgan af 1872 införts, nemligen hållandet af sammanträden i stället för ordinarie ting. Men jag ber att få fästa uppmärksamheten på, att, om reservanternas förslag blefve antaget, så att den ena af de ifrågasatta nya domsagorna förblefve delad i två tingslag,

Ang. delning
af Vestra
Värends
domsaga.
(Forts.)

denna ej komme i åtnjutande af dessa förmåner mer än till hälften, ty man komme då att i hvarterda tingshuset blott hålla årligen 5 sammanträden, under det i Allbo härad 10 sammanträden komme att hållas under samma tid. Och något tungt vägande skäl att sammanslå de båda tingsställena till ett för att derigenom komma i fullt åtnjutande af de företräden, som 1872 års förordning medför, finnes icke heller, då, såsom vi hört, i en domsaga med 45 kvadratmils yttinnehåll och 46,000 invånare man befinner sig väl med det gamla sättet. Jag kan äfven nämna, att i den domsaga, som jag representerar, hvilken är ganska vidsträckt och som skötes efter det gamla sättet, både domhafvanden och invånarne äro fullt belättna med detta sätt.

Detta är för mig ett ytterligare skäl att vidhålla mitt yrkande om afslag å den föredragna punkten, och anhåller jag, herr talman, om proposition på detta mitt yrkande.

Härmed förklarades öfverläggningen slutad. I enlighet med de yrkanden, som derunder förekommit, gaf herr talmannen propositioner *dels* på bifall till utskottets hemställan oförändrad, *dels* på bifall till densamma med den af herr Sven Nilsson m. fl. i deras vid punkten fogade reservation påyrkade förändring, och *dels* slutligen på afslag. Herr talmannen förklarade sig anse svaren hafva utfallit med öfvervägande ja för den förstnämnda propositionen, men som votering begärdes, blef, sedan till kontraposition antagits yrkandet på bifall till herr Sven Nilssons m. fl. reservation, nu uppsatt, justerad och anslagen en så lydande omröstningsproposition:

Den, som bifaller i oförändradt skick statsutskottets hemställan i 1:sta punkten af utlåtandet n:o 3, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner nej, har kammaren, med afslag å utskottets nämnda hemställan, bifallit hvad herr S. Nilsson m. fl. hemställt i deras vid punkten afgifna reservation.

Omröstningen utvisade 79 ja men 124 nej; och hade kammaren alltså beslutat i enlighet med nejpropositionens innehåll.

§ 6.

Föredrogos, hvart efter annat, och biföllos statsutskottets utlåtanden:

n:o 11, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående gränsreglering mellan Carl Gustafs stads gevärsfaktori och Eskilstuna stad;

n:o 12, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående disposition af en del byggnader och jord, tillhörande förra häradshöfdingebostället Hammenhög n:o 31 i Kristianstads län; och

n:o 13, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående afsondring af jord från indragna militiebostället Kongs Norrby kungsgård i Ostergötlands län.

§ 7.

Likaledes bifölls lagutskottets härefter föredragna utlåtande n:o 2, i anledning af väckt förslag om ändring af 5 § i kongl. förordningen angående in-teckning i fast egendom den 16 juni 1875.

§ 8.

I ordningen förekom härnäst statsutskottets utlåtande n:o 4, angående regleringen af utgifterna under riksstatens tredje hufvudtitel, omfattande anslagen till utrikesdepartementet.

Punkten 1.

Såsom ordinarie anslag under denna hufvudtitel hade Kongl. Maj:t för år 1892 äskat ett belopp af 606,750 kronor, deraf till »ministerstaten» 337,941 kronor.

Ang. utgifterna till ministerstaten.

I två inom Riksdagen väckta motioner, den ena inom Första Kammaren af herr *F. T. Borg* (n:o 26) och den andra inom Andra Kammaren af herr *J. Anderson* i Tenhult (n:o 118) hade deremot sammanstående föreslagits:

att Riksdagen, under uttalande af sin åsigt, att beskickningarna i Wien och Konstantinopel borde indragas, måtte nedsätta utrikesdepartementets budget med den på Sverige belöpande andelen af kostnaden för dessa tvenne beskickningar;

att Riksdagen måtte bevilja den i anslaget till ministerstaten ingående summa, som motsvarade Sveriges andel i kostnaden för beskickningarna i Nederländerna, Belgien och Italien, under vilkor att vid uppkommande ledighet befattningarna icke åter besattes, förrän Riksdagen dertill lemnat sitt bifall;

att Riksdagen i afseende å anslagen för beskickningarna i St Petersburg, Köpenhamn, London, Paris och Berlin måtte bevilja den i anslaget till ministerstaten ingående summa, som motsvarade Sveriges andel i aflöningen för sändebuden i de nämnda fem hufvudstäderna, under vilkor, att vid uppkommande ledighet befattningarna ej de-

Ang. ut-
gifterna till
ministerstaten.
(Forts.)

finitivt återbesattes, förrän Riksdagen fattat beslut om aflöningsbeloppen;

samt att Riksdagen, med tillkännagifvande att den icke funnit skäl att vidare förnya sitt bemyndigande för Kongl. Maj:t att, utan den eljest för statsmedels användning stadgade redovisning, till så kallade hemliga utgifter disponera någon del af tredje hufvudtitelns anslag, måtte nedsätta tredje hufvudtiteln med Sveriges andel af det till hemliga utgifter hittills disponibla belopp.

Under *mom. a)* af förevarande punkt hemstälde emellertid utskottet:

att Riksdagen, med afslag å herrar Borgs och Andersons ofvan omförmälda motioner i denna del, måtte bifalla hvad Kongl. Maj:t i fråga om regleringen af de ordinarie utgifterna under tredje hufvudtiteln föreslagit.

Emot denna utskottets hemställan hade reservation anmälts af herrar *Sven Nilsson, O. Jonsson* i Hof, *P. Pehrson* i Törneryd, *A. Persson* i Mörarp, *N. Petersson* i Runtorp, *P. Andersson* i Högkil, *G. Eriksson* i Mörviken, *P. Ersson* i Vestlandaholm och *C. Persson* i Stallerhult, hvilka yrkat att utskottet måtte hemställa,

»att Riksdagen, med anledning af herrar Borgs och Andersons ofvan omförmälda motioner i denna del, må bifalla hvad Kongl. Maj:t i fråga om regleringen af de ordinarie utgifterna under tredje hufvudtiteln föreslagit, med den inskränkning, att det under anslags titeln »ministerstaten» uppförda belopp, 337,941 kronor, nedsättes med 40,000 kronor, eller till 297,941 kronor, och att således hufvudtitelns slutsumma minskas från 606,750 kronor till 566,750 kronor.»

Sedan utskottets hemställan blifvit uppläst, lemnades ordet, på begäran, till

Hans excellens, herr ministern för utrikes ärenden, greve *Lewenhaupt*, som anförde: Bland de mot utrikesbudgeten framställda anmärkningar är den förnämsta den, att för vissa af de förenade rikenas diplomatiska befattningar aflöningsarna äro högre än i vissa andra med Sverige och Norge likställda länder. Att så är förhållandet har af mig blifvit anfördt i protokollet vid föredragningen af budgeten, men vid jämförelse med andra länder bör till en början från ministrarnes löner fråndragas det belopp af omkring 4,000 kronor, som ministern utbetalar som indemnitet till legationssekreteraren, och man måste äfven fästa afseende vid att i andra länder större tillgång finnes på personer med enskild förmögenhet, som vilja egna sig åt den diplomatiska banan. Jag kan af egen erfarenhet intyga, att det är fullkomligt omöjligt att, på den fot utländska ministrar lefva i Paris, lefva med familj på den mindre lön, vissa andra länder anslagit till sina dervarande ministrar, och att dessa ministrars löner

ej heller i verkligheten betäcka deras utgifter. De äro nödsakade att af egna tillgångar fylla bristen i aflöningen.

En annan anledning hvarför lönerna å vissa orter äro högre är den, att lönerna bruka beräknas icke blott efter ländernas storlek utan äfven efter de intressen, som finnas att bevaka, och att de förenade rikenas intressen å vissa orter äro större än vissa andra länders. Det förhåller sig t. ex. så, att kostnaden för de förenade rikenas beskickning i Washington är beräknad till 50,000 kronor, under det att t. ex. kostnaden för den schweiziska beskickningen, enligt mig nyligen meddelade uppgifter, beräknas till 40,000 kronor och för den belgiska till 31,000 kronor, men att deraf draga någon slutsats att anslaget för de förenade rikenas beskickning är för högt, bör enligt min åsigt lika litet ifrågakomma, som att för hvad angår beskickningen i Konstantinopel försöka någon jemförelse mellan anslaget till de förenade rikenas beskickning och de belopp, som vissa andra mindre länder, hvilkas intressen i Konstantinopel äro ojemförligt större, till sina beskickningar anslagit, nemligen Grekland 127,000 kronor och Rumänien 81,000 kronor.

Det händer visserligen i de förenade rikena tid efter annan att personer med förmögenhet söka inträde i utrikes-departementet, men i regeln taga de afsked inom kort tid. För det stora flertalet af menniskor är det frågan, hur man skall finna utkomst för sig och sin familj, som bestämmer hvar man bor, och det är vanligen den, som föranleder emigrationen, men det fåtal personer, för hvilka den frågan icke existerar, föredraga vanligen att, när den första ungdomen är förbi, slå sig ned i det land der de blifvit uppfosttrade. Det har äfven hittills vid diplomatiska befattningars tillsättande icke varit behöfligt att, om en person befunnits för befattningen kompetent, förbigå honom på den grund att han icke egt förmögenhet. De förnämsta befattningarna äro så aflönade, att innehafvaren kan lefva gift, och jag antager att det är nödvändigt att så är förhållandet, emedan det icke är troligt att lämpliga personer skulle erhållas för den diplomatiska banan, om de ej kunde söka inträde på densamma utan att afstå från hvarje förhoppning att äfven i bästa fall kunna uppnå sådan ekonomisk ställning att giftermål blefve möjligt.

De mindre ministerbefattningarna med lön om 20,000 kronor äro icke beräknade att innehafvaren skall kunna lefva gift, om han icke eger förmögenhet, och det har aldrig funnits någon svensk och norsk minister, som lefvat gift på det beloppet. Utgifterna äro beroende af lyxen i de sällskapskretsar, der diplomaten måste söka de personer, med hvilka han har att förhandla för att vinna det på personlig bekantskap grundade förtroende som är erforderligt, och då lyxen och rikedomens utomlands i allmänhet är mycket större än i Stockholm, äro äfven kostnaderna för ministrarne nästan öfverallt mycket större.

Det finnes dock äfven inom de förenade rikenas diplomati be-

*Ang. ut-
gifterna till
ministerstaten.*
(Forts.)

*Ang. ut-
gifterna till
ministerstaten.*
(Forts.)

fattningar, som äro otillräckligt aflönade t. ex. attachéerna, som icke hafva någon lön alls, och utrikesministern, hvars lön är otillräcklig, men dessa befattningars innehafvare kunna åtminstone för närvarande hafva förhoppning att derigenom blifva kompetenta till bättre aflönade platser.

Hvad beträffar frågan om indragning af beskickningar, har jag i fråga om Konstantinopel anført, att göromålen äro för talrika för att det kan komma i fråga att anmoda någon annan beskickning att öfvertaga dem. De löpande målen äro enkla, jag medgifver det fullkomligt, men de äro dagligen återkommande och fordra både punktlighet och skyndsamhet, om ej sjöfarten, som förnämligast är norsk, skall löpa fara att uppehållas.

Med afseende å behöfligheten af en beskickning i Wien har jag anført, att ingen fråga, som berör magtställningen i Europa, kan afgöras utan att utgången inverkar på alla stater af någon betydelse och deribland äfven de förenade rikena, och att Österrike—Ungern kommer att deltaga i afgörandet af dylika frågor. Till stöd för detta påstående anser jag mig endast behöfva erinra om historiens vittnesbörd och om de viktiga underhandlingar, som vid tiden för senaste krigen fördes i Wien. Det finnes ett par länder, som vid olika tillfällen indragit nästan alla sina beskickningar, men de hafva alltid inom kort funnit det nödvändigt att å nyo upp-rätta dem. Bruket är, att internationella förbindelser underhållas genom beskickningar, och på samma sätt, som man i det enskilda lifvet måste underkasta sig bruket, om man vill umgås med människor, på samma sätt måste en stat och särskildt en mindre stat handlägga sina internationella affärer i enlighet med vedertaget bruk. Dessa affärer ökas äfven årligen till följd af stigande samfärdsel, och samtidigt med att behovet af säkra politiska underrättelser icke kan sägas vara mindre nu än förr, ökas för hvarje år göromålen vid beskickningarna af andra anledningar. En af dessa är den ökade emigrationen, hvilken, som bekant, i stor skala försiggår till Tyskland och Danmark. Jag har icke sett någon uppgift rörande hela antalet i dessa länder befintliga svenskar, men man kan jemförelsevis göra sig någon föreställning därom, emedan det är bekant att t. ex. i Norges hufvudstad Kristiania finnas omkring 6,000 svenskar och i Mecklenburg 7,000. Samma ökning i samfärdseln eger rum mellan främmande länder, och till följd deraf ökas för hvarje år de direkta förbindelserna mellan regeringarna. Nya aftal och öfverenskommelser ingås, och frågor om tolkningen af dessa aftal och derigenom uppkommande prejudikat föranleda betydlig skriftvexling. Det har under sistlidet år till och med inträffat att vi varit nödsakade göra förfrågningar hos andra magter rörande tillämpningen af deras traktater med en så aflägsen stat som republiken Liberia. Den inre lagstiftningen i de olika staterna undergår äfven ständiga förändringar, och i mån som samma principer mera uniformt tillämpas, uppkommer en ny folkrätt, t. ex. i frågor om nationalitet, fattigförsörj-

*Ang. ut-
gifterna till
ministerstaten.*

(Forts.)

ning, utvisningsrätt, utlemnande af förbrytare m. m. Under det sista året har särskild skriftväxling förorsakats rörande handelstraktaterna och i anledning deraf att de förenade rikena för olika ändamål genom ombud deltagit i kongresser och kommissioner i ett stort antal hufvudstäder: i Madrid, Paris, Bryssel, Berlin, Wien, Köpenhamn och Kairo.

I fråga om beskickningen i Belgien och Holland, hvilka båda länder i Stockholm underhålla ministrar, har någon anmärkning icke förut varit gjord, och jag har därför i protokollet icke yttrat mig om behöfligheten af denna beskickning, på samma sätt som jag af samma anledning underlätit att yttra mig om beskickningen i Madrid och flera andra beskickningar. En beskickning i Bryssel och Haag är af särskild vikt därför att, då dessa länders magtställning är mycket snarlik de förenade rikenas, det ofta är af stort intresse att veta, hvilken ställning Belgien och Holland komma att intaga i allmänna europeiska frågor, i hvilka stormagterna hafva olika intressen och olika meningar.

I dylika frågor hafva de förenade rikena vanligen icke något särskildt intresse, men det är icke desto mindre nödvändigt att uttala en åsigt, med mindre man vill formellt afsäga sig rätten att blifva hörd i Europas allmänna angelägenheter och att sjelf få afgöra, i hvad mån en fråga bör anses beröra våra intressen, och då å andra sidan frågorna alltid för vissa länder beröra högst väsentliga intressen, kan det ofta vara svårt att afgöra, huru beslutet bör fattas för att detsamma ej må få utseende af partiskhet.

Ministern i Bryssel har dessutom under hela det sista året varit medlem af en internationel konferens om slafveriets afskaffande, och han är fortfarande ombud i en i sammanhang med denna konferens tillsatt kommission om tullväsendet i kongostaten. I dessa internationella församlingar hafva alla stater i Europa, som deltog i kongokonferensen i Berlin, varit representerade.

Nödvändigheten af anslag till hemliga utgifter synes tillräckligt bevisad derigenom att dylika anslag finnas i alla länder.

Rikets ständer förklarade sig i skrifvelse den 17 september 1863 bifalla Kongl. Maj:ts förslag, att till hemliga utgifter finge användas en summa af högst 34,000 riksdaler, hvaraf Sveriges bidrag skulle utgöra 24,000. Detta beslut har icke blifvit ändradt, men sedan en följd af år hafva dessa utgifter utgått med endast sammanlagdt för båda rikena 14,000, och jag kan icke tillstyrka någon nedsättning i detta belopp.

Som hufvudanmärkningen blifvit gjord mot ministerlönerna, ber jag slutligen att få särskildt framhålla, att enligt min åsigt dessa löner, som ej äro större nu än för 60 år sedan, icke kunna nedsättas, utan att ministrarnes sociala ställning kommer att lida, eller att vid befattningarnas tillsättande afseende måste fästas vid huruvida ifrågasatta personer ega enskild förmögenhet.

Hvad beträffar det i utskottets betänkande förekommande ut-

Ang. ut-
gifterna till
ministerstaten.

(Forts.)

talande om önskligheten att arbetet »Sveriges traktater» måtte blifva bedrifvet med största möjliga skyndsamhet, synes mig att detta uttalande innebär, att så icke skulle hafva varit förhållandet hittills. Det förefaller mig emellertid, som om det vore svårt att afgöra, med huru stor skyndsamhet ett dylikt arbete kan verkställas. Långvariga arkivforskningar hafva varit erforderliga, särskildt därför att 1697 vid slottsbranden de svenska exemplaren af de äldre handlingarna tillintetgjordes, och då det är känt, både att flere delar af arbetet redan äro färdiga, och att arbetet är utfördt så förtjenstfullt, att det erhållit de mest smickrande vitsord både i Sverige och i andra länder, synes mig att påminnelsen om skyndsamhet, som utskottets utlåtande sålunda innehåller, icke är förtjent. Dertill kommer, att, på sätt är nämndt i Kongl. Maj:ts proposition, arbetet är afsedt att efter 1891 års slut till en början fortsättas med de senaste traktaterna, samt att, då arkivforskningar ej erfordras om dessa traktater, denna del af arbetet således kan skyndsammare utgifvas.

Herr Anderson i Tenhult yttrade: Jag vill anhålla, att utskottets hemställan i samtliga moment af denna punkt måtte uppläsas, samt att diskussionen sålunda finge omfatta alla tre momenten, äfvensom att propositionen sedermera måtte framställas beträffande hvarje moment särskildt.

Med anledning häraf föredrogos jemväl *mom. b) och c)*, deri utskottet hemstält:

b) »att Riksdagen, med anledning af förenämnda motioner, må hos Kongl. Maj:t anhålla, det Kongl. Maj:t täcktes tillse, huruvida icke sådana anordningar kunna vidtagas, att utgifterna under tredje hufvudtiteln blifva ytterligare minskade;» samt

c) »att det i samma motioner väckta förslag i fråga om de till så kallade hemliga utgifter utgående medel icke må af Riksdagen bifallas».

Härefter erhöi herr Anderson i Tenhult ånyo ordet och anförde: Som herrarne nogsamnt erinra sig, har denna fråga under ungefär likartade förhållanden förevarit äfven vid de två sist förflutna riksdagarna. Begge gångerna har statsutskottet tillstyrkt en skrifvelse till Kongl. Maj:t, men då ärendet förekommit i kamrarna, har Första Kammaren afslagit skrifvelseförslaget, och frågan alltså förfallit, och jag antager, att det kommer att ske på samma sätt i år. Jag hade gerna sett, att motionerna i sin helhet vunnit utskottets bifall, så att aflöningarna till ministrarna i Bryssel, Haag och Rom med flera ställen för nästa år endast vilkorligt blifvit beviljade. Statsutskottet har visserligen i viss mån lemnat sitt

understöd åt motionerna, men jag är i alla fall icke belåten med det slut, hvartill det kommit. Jag anser nemligen, att något vidare bort göras åt saken, än nu skett.

Jag skall därför, herr talman, anhålla om afslag å utskottets hemställan i mom a) och bifall till den vid betänkandet fogade reservation. Beträffande mom. b), ber jag få yrka bifall till utskottets hemställan, och i fråga om mom. c) anser jag, att de der förekommande orden »hemliga utgifter» äro så motbjudande, att de icke borde finnas i svenska statens budget. Jag vill därför yrka, att, med afslag på utskottets hemställan i mom. c), Riksdagen må besluta, att anslaget under tredje hufvudtiteln ytterligare nedsättes, motsvarande Sveriges andel till så kallade »hemliga utgifter» med 9,880 kronor.

Herr Sven Nilsson yttrade: Såsom kammaren torde hafva funnit, hafva åtskilliga Andra kammarens ledamöter reserverat sig emot punkt a) i detta betänkande. Reservanterna hafva endast föreslagit en obetydlig nedsättning af anslaget till ministerstaten på 40,000 kronor, men hafva i öfrigt velat bifalla Kongl. Maj:ts proposition oförändrad. Under den tid, jag varit ledamot af Riksdagens Andra Kammare, har det alltid varit kammarens sträfvan att söka få till stånd en nedsättning af utgifterna på tredje hufvudtiteln, då man förestält sig att aflöningarne voro allt för stora. Till följd deraf att man emellertid icke haft fullständig kännedom om siffrorna å denna hufvudtitel i fråga om de olika lönebeloppen samt å hvilka platser diplomaterna kunde indragas, har det stundom varit omöjligt för Andra Kammaren att framställa något yrkande om nedsättning af något bestämdt belopp, utan man har vanligen nöjt sig med att söka få till stånd en skrifvelse till Kongl. Maj:t för att dermed öfverlemnas åt Kongl. Maj:t att göra de minskningar, som från regeringens sida kunde anses skäliga. Af denna utväg har kammaren begagnat sig vid 1889 och 1890 års riksdagar. I statsutskottet hade man då en del af Första Kammarens ledamöter i utskottet med sig om förslaget till en dylik skrifvelse, men vid båda tillfällena afslogs skrifvelsförslaget af Första Kammaren, och Kongl. Maj:t har sålunda icke på något sätt fått kännedom om den önskan, som Riksdagens Andra Kammare under många år hyst. Man kan därför icke heller anse underligt från regeringens sida, att icke något förslag af regeringen framlagts om nedsättning af anslaget å denna hufvudtitel.

Då första utgiftsafdelningen inom statsutskottet vid denna riksdag inkom till utskottet med sitt förslag till utlåtande rörande denna hufvudtitel, var utskottet också färdigt med ett skrifvelsförslag, hvilket finnes intaget i utskottets betänkande. Man gjorde då den frågan till samma utgiftsafdelnings medlemmar, huruvida de gjort någon utredning i fråga om de anslagsposter, som borde på denna hufvudtitel kunna nedsättas. Men man kunde icke lemna något nöj-

Ang. utgifterna till ministerstaten.

(Forts.)

Ang. ut-
gifterna till
ministerstaten.
(Forts.)

aktigt svar på denna fråga. Och jag undrar icke derpå, då man nu fått höra från statsrådsbänken, att några nedprutningar icke kunna ega rum. Men jag håller dock före, att med de siffror för ögonen, som här äro i fråga, och då man vet, att åtskilliga af våra ministrar hos främmande magter i årlig lön uppbära 52, 48, 40, 36, 30 och 20 tusen kronor, man icke får förundra sig öfver, att folket i landet har den föreställning, att dessa löner äro öfverflödigt stora för de personer, som för vårt land användas såsom diplomater i utlandet.

Det har här sagts, att det icke vore möjligt att lefva på mindre summor utomlands än dem, som äro sålunda bestämda, och att, om lönerna minskades, det skulle vara antingen rikt folk, som skulle vilja taga emot dessa platser, eller också omöjligt att få platserna besatta. Det förefaller mig dock underligt, att icke dessa personer skulle kunna lefva äfven i utlandet på mindre belopp än 40 à 50,000 kronor årligen, i synnerhet som en del andra till och med större stators beskickningar än vårt lands i flera fall lefva på mindre löner. Det går icke an att invagga oss i den föreställningen, att vår diplomati skall vara förnämligare eller hafva en annan samhällsställning eller lefva annorlunda än andra länders diplomater. Då dertill kommer, att Första Kammaren förut hvarje gång, då Andra Kammaren försökt göra sin vilja gällande medelst ett skrifvelseförslag, afslagit detta, hafva reservanternas icke funnit någon annan utväg än att tillstyrka denna lilla nedsättning i anslaget, hvilken här blifvit föreslagen. Jag kan för min del icke föreställa mig, att det skall blifva den allra ringaste olägenhet för Kongl. Maj:ts regering att åstadkomma denna lilla nedsättning i utgifterna på tredje hufvudtiteln. Med de höga belopp, som finnas å denna hufvudtitel anslagna, anser jag det vara temligen säkert, att en ännu större besparing kan ske än den föreslagna, synnerligast som jag är öfvertygad, att äfven dessa diplomater på en eller annan plats äro öfverflödiga.

Jag yrkar bifall till reservanternas förslag.

Herr Hedin: Den nedsättning af anslagen under tredje hufvudtiteln, som reservanternas mot statsutskottets föreliggande utlåtande begärt, synes mig icke vara så stor, att den kan förekomma någon afskräckande. Jag skall därför anhålla om bifall till reservanternas förslag i mom. a).

Vidare vill jag uttrycka den förhoppning, att Andra Kammaren icke måtte motsätta sig Första Kammarens — om jag är rätt underrättad — enhälligt fattade beslut i mom. b), nemligen om aflåtande af en skrifvelse till Kongl. Maj:t. För min del skulle jag visserligen gerna vilja ingå på motionärernas yrkande beträffande mom. c) men det torde knappast tjena något till att hålla derpå, då statsutskottet enhälligt afstyrkt detsamma.

Då tredje hufvudtiteln under sistlidet års riksdag debatterades i Första Kammaren, utlofvade hans excellens herr ministern för

utrikes ärendena, att han till detta år skulle lemna en utredning så fullständig, att de skäl, som då användes såsom motiv för yrkandena om nedsättning af anslagen under tredje hufvudtiteln, icke vidare skulle kunna begagnas.

Jag vet nu visserligen icke, huruvida hans excellens herr ministern för utrikes ärendena är belåten med den ansträngning, som motionärerna uppenbarligen gjort för att undvika att å nyo framdraga de gamla skälen, utan gifva en ny pregel åt motiveringen, men jag hoppas likväl, att han gifver sitt erkännande åt deras bemödande i detta afseende. För dessa bemödanden hafva vi i främsta rummet att tacka herr ministern för utrikes ärendena, eftersom motionärernas motivering, såvidt jag kunnat finna, icke utgör något annat än en kritik af hans anförande till statsrådsprotokollet.

Jag skall nu först yttra några ord med anledning af den kongl. propositionen, innan jag öfvergår till hvad hans excellens herr ministern för utrikes ärendena nyss gjorde oss den äran att muntligt anföra. I yttrandet till statsrådsprotokollet säger herr utrikesministern, att, beträffande frågan om förhållandet mellan de förenade rikenas anslag till diplomatiska utgifter och de anslag, som för samma ändamål utgå i några andra länder, den bästa jmförelse, som kan anställas, är att fördela beloppet på folkmängden. Ja, först skulle man väl få veta, hvad ändamålet med en sådan jmförelse må vara, innan man med säkerhet kan afgöra, från hvilken synpunkt jmförelsen bör utgå. Skulle nemligen meningen med jmförelsen nu vara, att, derest det visade sig, att andra land, likställda eller jmförliga med vårt, utgäfvade för sina diplomatiska förbindelser mera än Sverige eller de förenade rikena, deraf skulle följa, att ingen klagan kan riktas mot vår utrikesbudget såsom varande för hög, så måste jag säga, att om detta är jmförelsens ändamål, slutsatsen förekommer mig helt och hållet förfelad. Ty vi lära väl hafva att utan någon sådan jmförelse sjelfve afgöra, hvad vi anse oss hafva råd att betala ut för nödiga och nyttiga utgifter; och om det kan visas, att andra länder för lyxutgifter kosta på mera än vårt land, så innebär detta icke någon ursäkt för oss, så länge det icke är ådagalagdt, att af det anslag, som utgår till diplomatiska utgifter, icke en stor del är öfverflödig. Så till vida leder sjelfva jmförelsen icke till den konklusion, som jag förmodar skulle vara jmförelsens ändamål.

Men derjemte kan väl ytterligare anmärkas ett och annat mot sjelfva sättet, hvarpå jmförelsen blifvit verkställd. Här har hans excellens herr utrikesministern omtalat Sverige och Norge hvar för sig, churu båda de förenade rikena hafva en i det allra närmaste gemensam utrikesbudget, och deras diplomatiska representation är helt och hållet gemensam; och när två hjälpas åt med en utgift, som eljest skulle blifva nästan enahanda för hvar och en, så lär det vara rimligt, att hvardera kommer billigare ifrån saken, än om hvardera skulle bära utgifterna ensam. Jmförelsen hade således

*Ang. ut-
gifterna till
ministerstaten.
(Forts.)*

Ang. ut-
gifterna till
ministerstaten.

(Forts.)

bort verkställas så, att Sverige och Norge betraktats som enhet, stäld mot de öfriga länder, som hans excellens herr utrikesministern omtalat såsom med de förenade rikena »jemförliga».

Vidare befinnes det då, att trots det denna i min tanke rättiga regel icke blifvit iakttagen, Danmark, som af skäl, hvarom jag icke behöfver påminna, väl är närmare intresserad af de frågor, som »beröra magtställningen i Europa» — jag citerar hans excellens herr utrikesministerns ord i ett annat fall —, likvisst har kommit ifrån saken med en väsentligt mindre utgift än Sverige. Danmark med en folkmängd, som icke på långt när uppgår till hälften af Sveriges, har dock icke en utgift, som för hvarje invånare går upp till dubbelt mot Sverige, långt derifrån.

Men allra märkvärdigast är den jemförelse, som hans excellens herr utrikesministern har funnit lämpligt att anställa mellan vårt land och Nederländerna. Det nämnes, att folkmängden i Sverige är 4,774,400 och i Nederländerna 4,505,932, hvadan alltså de båda länderna i folkmängd äro temligen likställda, men att utgifterna för vår diplomati uppgår till 7,4, och för Nederländerna till 10,7 öre pr individ. Det är i hög grad öfverraskande, att hans excellens herr utrikesministern här har glömt en viktig faktor vid jemförelsen, en faktor så viktig, att, om han hade haft den i minnet, jemförelsen väl säkert hade helt och hållet uteblifvit. Oafsedt den betydelse, som utan tvifvel får tillerkännas en stats geografiska läge — jag tror mig äfven här citera ett yttrande och ett argument af hans excellens herr utrikesministern —, så bör det ihågkommas, att det lilla landet, hvars folkmängd vi se vara lägre än Sveriges, är en mycket stor kolonialmagt, att Nederländernas kolonialvälde är till arealen 60 eller 70 gånger större, och dess befolkning 6—8 gånger större än moderlandets — jag använder dessa uttryck »60 eller 70 gånger större» och »6—8 gånger större», emedan, såsom hvar och en torde veta eller eljes lätt kunna inse, dessa siffror icke hafva sådan exakthet, som motsvarande siffror för de europeiska Nederländerna. När denna stat har att i tvenne verldsdelar, uti Södra Amerika, uti Vestindien och uti Ostindien (— och intill början af 1870-talet äfven i Afrika —) försvara sådana kolonialbesittningar, när det i följd af dessa omständigheter står i ett helt annat förhållande till »de frågor, som beröra magtställningen i Europa» och utom Europa, så synes det mig, som om en jemförelse med en sådan magt, baserad på förhållandet mellan de *europeiska* Nederländernas folkmängd och vår, vore alldeles förfelad.

Och om detta erkännes, skulle man må hända komma på den tanken, att den jemförelse, som hans excellens herr utrikesministern, i likhet med en föregångare för 20 år sedan, kallar för den bästa, i sjelfva verket är en mycket dålig jemförelse, och att det vore rimligare att söka en sådan, i allt fall föga bevisande, jemförelse på ett annat håll, nemligen mellan utrikesbudgetens och hela budgetens siffror. Om jag då får erinra derom, att den nederländska statens

budget under de fem åren 1882—1886 steg till ett belopp af — jag har lemnat ut hundratalen vid summeringen — i medeltal 135,799,000 floriner (den holländska florinen evalveras ju à 2 francs 10 centimes), och jag dermed jemför vare sig hela den nederländska utrikesbudgeten eller den del af densamma, som hans excellens herr utrikesministern utbrutit, nemligen utgifterna för den diplomatiska representationen, så torde detta leda till samma betraktelse, som jag nyss framstälde, då jag erinrade om, att det till folkmängden obetydliga, med Sverige »jemförliga» Holland är i annan mening ett stort land, emedan det har stora kolonier, viktiga intressen, liksom besittningar i aflägsna delar af verlden, och dessa två betraktelser tillsammans torde visa, att af den jemförelse, som hans excellens herr utrikesministern anställt, nemligen af fördelningen af kostnaderna per individ, ingenting är att hemta. De siffror jag nyss anförde för den holländska budgeten äro — jag bör kanske nämna det — hemtade ur den franske deputeraden Félix Faures bekanta arbete »Les budgets contemporains». Om man vill jemföra den holländska utrikesbudgeten med denna siffra, 135,799,000 floriner, och den svenska utrikesbudgeten med hela den svenska budgeten, så borde den betraktelsen gå upp för mer än en, som icke tänkt derpå, att den jemförelsen är mera lärorik och bevisande än den jemförelse, som af hans excellens herr utrikesministern anställts eller lånats från en företrädare. Och om hans excellens herr utrikesministern i fjol hade anledning att uttala den önskan, att, derest förslag om nedsättning af denna hufvudtitel vidare skulle väckas, samma motiv som då icke skulle komma att användas, så torde man icke vara obehörig att uttala den önskan, att, om den tredje hufvudtiteln kommer att ännu en gång försvaras, åtminstone detta samma motiv icke måtte vidare dyka upp igen. Det har redan njutit allt för mycken honnör, då det blifvit ur ett gammalt dokument återupprepadt af hans excellens nuvarande utrikesministern.

Jag tror, herr talman, att hans excellens i någon mån misstog sig, då han yttrade, att den förnämsta anmärkningen mot utrikesbudgeten skulle vara hemtad derifrån eller gå derpå ut, att lönerna för de svensk-norske ministrarne vore högre än hvad andra med Sverige likställda länder betala åt sina befullmäktigade. Jag har icke uppfattat saken så — det är ju dock möjligt, att jag misstager mig — utan så, att den förnämsta anmärkningen är, att vi underhålla en diplomatisk representation å åtskilliga orter, der enligt mångas förmenande en sådan är fullkomligt öfverflödigt för hvarje slag af *statsändamål*. Då hans excellens yttrade, att främmande ministrar, t. ex. i Paris — och jag antager, att han dervid afsåg äfven sådana större och dyrare hufvudstäder som London och S:t Petersburg — hvilka hade lägre lön än de svenska, icke kunna lefva på tillbörligt sätt på en sådan lön, så skall jag icke tillåta mig någon invändning mot detta påstående, ty jag saknar befogenhet att döma derom. Men från den anmärkningen beträffande

Ang. ut-
gifterna till
ministerstaten.
(Forts.)

Ang. ut-
gifterna till
ministerstaten.
(Forts.)

Paris — och jag skall gerna utsträcka den till andra städer,* t. ex. London och Petersburg — får jag väl icke draga en så vidtomfattande slutsats, att dermed allt skulle vara sagdt, som behöfver sägas till försvar för de svensk-norske diplomaternas aflöning. Ty äfven med godkännande af den anmärkningen — och jag vågar icke mot hans excellens bestrida dess riktighet — huru skall man kunna påstå, att det är nödvändigt att aflöna den svensk-norske ministern i Köpenhamn med samma belopp som den franska republiken består sin minister i det otvifvelaktigt mycket dyrare Stockholm? Jag framställer denna anmärkning i allmänhet, lika godt om vår nuvarande minister i Köpenhamn hette någonting annat än han gör, och utan att deri inblanda den iakttagelse, som jag tycker mig hafva gjort, att det skulle vara svårt för hvem det vara måtte att ådagalägga, hvad nytta vi hafva af legationen i Köpenhamn på det sätt den under de senare åren förvaltats.

Jag skall förbigå, hvad hans excellens herr utrikesministern yttrade om lyxens stora betydelse för bestämmande af ministrarnes aflöning. Jag ämnar icke heller bestrida det, men jag anser mig hafva något fog att framhålla möjligheten deraf, att den framstående, den eminenta dugligheten hos representanterna för en liten stat eller en liten magt som de förenade rikena må hända skulle kunna göra sig gällande äfven med utvecklande af en något mindre lyx. Då hans excellens herr utrikesministern förklarade, att det icke vore möjligt att få de förenade rikenas angelägenheter öfverlemnade att vårdas af någon annan magts representant i Konstantinopel, så synes mig detta vara en förklaring, som icke kan gifvas med sådan bestämdhet, innan man åtminstone gjort allvarliga försök i den riktningen. Hans excellens erkände — och det glädde mig att höra — att antalet af de ärenden, som legationen derstädes har att behandla, är mycket ringa. När han betonade, att det hufvudsakligen är norska intressen, som äro engagerade i denna legation, så ber jag att få erinra derom, att det norska stortinget, som säkerligen är lika ömt om Norges intressen som vi om våra, icke haft någonting att invända mot indragande af denna beskickning, utan rent af uttalat sig för en sådan åtgärd.

Slutligen kommer jag till hvad hans excellens anförde rörande beskickningen i Wien. Han upprepade der i något förändrade ordalag hvad han i denna fråga anført till statsrådsprotokollet, att Wien är en politisk centralort för kännedom om och bedömande af de frågor, som angå magtställningen i Europa. Derpå svarar jag det samma, som jag tänkte, när jag läste yttrandet i statsrådsprotokollet: Hvad i Herrans namn angår det oss, och hvad har en svensk obetydlig minister på en sådan ort för utvägar att ens förskaffa sig tillförlitliga underrättelser, i fall det skulle behöfvas, om hvad som — öfverlägges, höll jag på att säga, men jag skall säga — intrigeras i de mäktiges råd? Wien har varit samlingsplatsen för underhandlingar vid tidpunkten för de senaste krigen, hette det vidare.

Ja, hvad hade vi med de senaste krigen att göra? Så vidt jag vet, platt ingenting.

Sedermera — jag vet icke om i omedelbart sammanhang med frågan om beskickningen i Wien eller såsom ett argument i allmänhet för bibehållande af samtliga nuvarande legationer och af utrikesbudgetens nuvarande belopp — talade hans excellens herr utrikesministern om, huru Sveriges affärer i utlandet ökats. Men detta skäl kan dock icke gälla i fråga om Österrike.

Vidare erinrades om emigrationen. Icke heller detta kan anföras såsom skäl för upprätthållande af legationen i Wien.

Slutligen sade hans excellens, att våra legationer vore af vigt, emedan man genom dem kunde förfråga sig t. ex. om tolkningen af traktater med främmande magter, och han nämnde dervid, om jag hörde rätt, exempelvis en traktat med den lilla staten Liberia. Men jag kan icke tänka mig, att det just eller företrädesvis skulle vara i Wien, man behöfver förfråga sig i sådana ämnen. Af allt hvad jag sett skrifvet eller hört muntligen anföras till försvar för denna legation har jag således icke med bästa vilja i världen kunnat få fram så mycket, som jag kan täcka min tumnagel med.

Detsamma må väl äfven gälla om de korta ord, som anfördes till försvar för en legation, hvilken kanske de fleste glömt så bort, att de ej ens veta att den existerar, nemligen legationen i Belgien och Holland. Om det är behöfligt att få veta, hvilka åsigter de mäktige hafva i en eller annan internationel fråga, som kan vara af vigt för Sveriges intressen, kan det då vara hos den neutrala magten Belgien som upplysningarna lämpligast sökas? Och gäller det att lära känna, hvad Nederländernas eller hvad Belgiens regering tänker om ett internationelt spörsmål, så lär väl det kunna ske på andra vägar och utan att man därför behöfver underhålla en permanent legation.

Jag skall icke längre upptaga kammarens tid, utan förnyar mitt yrkande om bifall till reservanternas förslag.

Herr Bülow: Kunna icke på tredje hufvudtiteln besparingar göras, lär det vara ännu svårare att göra sådana på någon annan hufvudtitel, ty på ingen annan hufvudtitel finnas så stora anledningar till nedsättningar som på den tredje.

Det förnämsta skäl, som såväl nu som flera gånger förut i denna kammare anförts mot vidtagande af sådana besparingar, är det, att man anser att våra ombud i utlandet måste lefva på samma höga fot som de utländska sändebuden. Jag är af detta skäl icke öfvertygad om, att våra sändebud i utlandet skola lyckas få de nationer, hos hvilka de äro anställda, att tro, att de representera en stormagt eller ett rikt land. Jag tror att det vore bättre, om i deras sätt att lefva låge mera sanning, så att de visade sig representera ett litet folk vid Nordpolen och ett folk som icke är rikt.

Jag yrkar bifall till reservanternas förslag.

*Ang. ut-
gifterna till
ministerstaten.
(Forts.)*

Ang. ut-
gifterna till
ministerstaten.
(Forts.)

Herr Beckman: Jag skall, herr talman, blott anhålla att få framställa min uppfattning rörande den innersta betydelsen af de förslag till inskränkning i utrikesbudgeten, som ständigt för Riksdagen framläggas. Denna min uppfattning är, att man härigenom vill ge eftertryck åt sin bestämda önskan att vår diplomati skall allt mera, jag vill nästan säga, helt och hållet förvandlas från sin diplomatiska karakter till en mera *kommersiell*.

Då frågan om utrikesbudgeten för ett år sedan förevar i Norska stortinget, yttrade norska regeringens främste man, att det diplomatiska arbetet icke visar sig hvarje dag, utan tvärt om arbetar i det fördolda och söker på det noggrannaste utplåna spåren efter sig. Det är kanske på grund af denna »arbetsmetod» svårt för utomstående att bilda sig ett omdöme om hvad diplomatien såsom *sådan* uträttar? Så mycket mera angeläget då att den diplomatiska verksamheten på annat sätt visar hvartill den duger, genom arbete i de kommersiella intressenas tjänst, genom att i alla afseenden främja *handels* intresse. Jag anser därför, att det vore mycket lyckligt, om man, då man företager inskränningar i utrikesbudgeten, vore betänkt på att använda de besparingar, som derigenom uppstå, bland annat till anställande af kommersiella attachéer. Om man icke vill blifva efter i den stora täflingskampen, måste man, i våra dagar mer än någonsin, följa med sin tid. Vi se ju, huru i utlandet stora summor användas till inrättande af handelsmuséer, till anställande af kommersiella attachéer, till åstadkommande af förbindelser, för att underlätta exporten till främmande länder o. s. v.

Just med hänsyn till diplomatiens betydelse i nyssnämnda afseende synas mig de särskilda anmärkningar, som rigtats mot en beskickning i Wien, synnerligen befogade. Jag vet kwappt, om jag här bör återgifva hvad Armfelt på sin tid i sina memoarer yttrade om denna ministerpost. I alla händelser skall jag icke citera hans ord, emedan de möjligen kunna förefalla allt för drastiska. Men hufvudsunnan af hans yttrande var, att Sverige näppeligen behöfver en diplomat i Wien, emedan en sådan der knappast behöfde kunna vare sig läsa eller skriva. Detta var naturligtvis en öfverdrift — men orden utgjorde dock en skarp kritik öfver nödvändigheten och nyttan af en sådan embetsman.

Indragningen af vissa diplomatiska befattningar är äfven på ett annat mera medelbart sätt egnadt att främja en omdaning i kommersiell riktning af utrikesdepartementets verksamhet. Och ehuru det är ett mindre betydande skäl, synes det mig dock inverka på denna fråga, hvarför jag ber att få påpeka det. Jag syftar på uppfostran af de diplomatiska ämnessvennerna. Som bekant kan man vinna inträde på den diplomatiska banan efter en jemförelsevis lätt kurs vid universitetet. Sedan borde, enligt min uppfattning, den unge diplomaten genom en grundlig praktisk uppfostran här hemma, genom beröring med dem, som hafva med hemlandets kommersiella intressen att göra, och genom inhemtande af rikare insigter i de

lagar och författningar, som beröra handel, industri och näringar, göras allt mera rustad för beklädande af sin blifvande post, der han särskildt skulle bevaka dessa kommersiella intressen. Men just på grund af det stora antalet beskickningar, vi hafva, är i stället förhållandet det, att de som egna sig åt den diplomatiska karriären, alldeles för snart flyttas ut för att tjenstgöra i utlandet. Om nu deras utbildning der fortsattes i samma rigtning, som nyss antydts, vore härom mindre att säga. Men ett faktum är, att åtminstone på vissa orter utbildas blott rena »diplomater». En följd häraf lär vara att, då en sådan person kommer tillbaka till hemlandet för att såsom afdelningschef träda i spetsen för en afdelning af utrikesdepartementet, han i viss mån saknar just den utbildning, som skulle vara honom mest nyttig, nemligen att till landets fördel tillgodose de kommersiella intressena.

Det är således äfven af denna grund, som jag anser en in-skränkning böra göras i de diplomatiska posternas antal och i utrikesbudgeten; och det synes mig icke finnas något annat sätt att vinna gehör för denna fordran på diplomatiens reformering än att förena sig med reservanterna. Jag skall derföre be att få yrka bifall till reservanternas förslag.

Herr Lasse Jönsson: Man kan ibland under riksdagsarbetet blifva försatt i en sådan ställning, att man ovilkorligen måste afgifva sitt yttrande i en fråga, som man icke begriper. Det är en obehaglig ställning, men man får taga saken sådan den är och man får studera handlingarna som föreligga så godt man kan.

Inom den afdelning, som hade att behandla denna fråga, förelågo dels herrar Johan Andersons i Tenhult och Borgs motioner om indragning först och främst af beskickningarna i Wien och Konstantinopel och sedermera i flere andra städer, dels hans excellens herr utrikesministerns utredning, hvaraf framgick att en sådan indragning skulle vara för landet högst skadlig. Derjemte hade utrikesministern i denna sin utredning visat, att indragningar och besparingar möjligen på andra håll skulle låta sig göra. Visserligen kunde dessa besparingar icke för närvarande eller alldeles i en hast ske, ty att indraga platser, som äro besatta, är icke lätt. Men der indragningar redan vore möjliga, hade sådana gjorts, och det utlovades att ytterligare besparingar skulle ske vid beskickningen i Wien med 14,000 kronor och vid beskickningen i Rom med 9,000 kronor. Således hade man här förhoppning om att besparingar kunde göras, utan att Riksdagen behöfde begagna ett sådant magtspråk som att säga att beskickningarna ovilkorligen skulle indragas. Nu hafva visserligen icke reservanterna precis bifallit motionärernas framställning om indragning af den eller den beskickningen. Men de vilja nå samma mål på ett annat sätt. Åtminstone var det någon, som under öfverläggningen i statsutskottet påyrkade, att nedsättningen i anslaget med 40,000 kronor just skulle afse fram-

Ang. ut-
gifterna till
ministerstaten.

(Forts.)

tvingandet af indragning af beskickningar. Detta kunde jag icke vara med om, utan ansåg att en skrifvelse till regeringen skulle hafva samma verkan, om den af båda kamrarne beslötes. Man har sagt här och i motionen, att en sådan skrifvelse aldrig skulle komma till stånd, emedan Första Kammaren antagligen icke skulle gå in på en sådan, och att således Kongl. Maj:t aldrig skulle få kännedom om Andra Kammarens önsknings. Nu har emellertid denna fråga förevarit i Första Kammaren, och kammaren har antagit skrifvelsförslaget med de motiv, som i utskottets betänkande föreligga. Således är denna klagan afvärdad. Jag anser därför att man kan nå det åsyftade målet utan att vara med om någon sådan, jag hade nära sagt, våldsåtgärd, som reservanterna påyrka, och jag tror i enlighet dermed, att det är riktigast att öfverlemna saken åt Kongl. Maj:t.

Jag skall taga mig friheten att läsa upp utskottets motivering. Den är ganska kraftig och i densamma ligger icke så litet uttaladt. Utskottet säger: »Den nedsättning i dessa anslag, som nu af Kongl. Maj:t föreslagits, har nemligen icke syntts utskottet nog betydande för att tillfredsställa skäligen önsknings i detta hänseende. Af den redogörelse för ifrågavarande utgifter, som i statsrådsprotokollet lemnats, har utskottet också trott sig finna ökad stöd för den mening, att ytterligare nedsättningar kunna genomföras. I synnerhet har jembförelsen med andra länders utgifter för samma ändamål varit upplysande, i det att af densamma framgått, att utgifterna för de Förenade rikenas beskickningar å flera platser öfverstiga hvad andra med de Förenade rikena likställda länder för sina beskickningar å samma platser utgifva. Ehuru väl utskottet således vill tro, att besparingar å denna hufvudtitel än vidare kunna vidtagas, har utskottet dock icke ansett sig ega nödiga förutsättningar för att kunna föreslå, hvarest och till hvilka belopp besparingarna skulle kunna göras. Sådant torde lämpligen böra öfverlemnas till Kongl. Maj:ts bepröfvande och förslag.» Då vi hafva årliga riksdagar, så kunna vi ju alltid, om Kongl. Maj:t icke vill vidtaga någon besparingsåtgärd, taga frågan en annan gång under allvarligare behandling. Men för närvarande kan jag icke se, att det finnes något skäl att lemna bifall till reservanternas förslag om en bestämd nedsättning, utan ber jag att få yrka bifall till den skrifvelse som af statsutskottet blifvit föreslagen.

Hans excellens herr statsministern friherre Åkerhielm: Herr talman, mine herrar! Jag anhåller att kammaren benäget behagade tillåta mig, att innan klubban, efter slutad öfverläggning i detta ärende, faller, få hafva för kammaren uttalat hvad jag med anledning af den här förda öfverläggningen anser det vara nödvändigt, att här blir ytterligare sagdt. Det första jag då har att påpeka är, att om till äfventyrs denna kammare, och möjligen sedan i den gemensamma voteringen Riksdagen, skulle besluta en nedsättning

uti det till ministerstaten af Kongl. Maj:t äskade anslag, en nedsättning af 40,000 kronor för Sveriges del, så förmodar jag att det icke lärer möta oöfverstigliga hinder att i alla händelser de förenade rikenas diplomatiska ärenden med återstående belopp fortfarande kunna skötas. Men det som härvid är värdt att uppmärksamma är det, som blifvit sagdt, och som jag för min del vördsamt anhåller att ännu en gång få framhålla — det nemligen, att den rubbning, som genom sådant beslut skulle vållas i de diplomatiska tjänstemännens ställning, kan hafva till påföljd, att icke alltid den nu på denna bana anstälde erfarnaste, skickligaste och bäste kan finnas villig att med personliga uppoffringar, som hans förmögenhet icke tillåter honom, mottaga de mer eller mindre viktiga diplomatiska poster, som kunna honom erbjudas. För min personliga del vore det motbjudande att se ett land, som icke är utfattigt och som hittills till diplomatiska uppdrag användt hvilken som helst, som varit duglig och skicklig, att se att detta skall reduceras till att göra hvad som händt i åtskilliga andra länder — jag skall icke tillåta mig att påpeka hvilka — att taga till tacka med personer, som ej äro de skickligaste att sköta sina uppdrag, men som hafva en förmögenhet, som sätter dem i tillfälle att emottaga och deltaga i umgängeslivet på en plats, der statens medel icke äro dertill tillräckliga. Jag för min del kan icke förstå, att detta går i en rigtning, som jag trots förenlig med hvad svenska frihetens förkämpar och folklighetens män böra eftersträfvat. Jag tycker att det då vore rigtigare och klokare att, när det icke är fråga om högre belopp än 40,000 kronor, låta hvarje sak tala för sig och låta denna embetsbana, så som hvarje annan, vara i tillfälle att tillägna sig den skickligaste, erfarnaste och bäste mannen utan att se till hans egen personliga förmögenhetsställning. För mig är denna synpunkt den viktigaste vid ifrågavarande frågas bedömande.

Sedan jag sagt detta, ber jag att få tillägga att, om Riksdagen, med anledning af statsutskottets uttalande, vill i skrifvelse till Kongl. Maj:t anhålla, att Kongl. Maj:t ville fortfara på nedsättningarnas väg, så kan jag icke finna, och har icke i Första Kammaren, der denna statsutskottets mening blifvit antagen, funnit något häremot att invända. Jag vill blott vördsamt erinra att, när den nuvarande utrikesministern är den förste på denna plats, som sökt framlägga alla möjliga utredningar och alla möjliga upplysningar på det området och föreslagit de nedsättningar som nu kunna ske samt påvisat dem som i framtiden torde kunna ske, så tycker jag att tillfället att nu framlägga skrifvelsen är sällsamt valdt. Men det är en fråga, som jag icke har att yttra mig öfver. Det beror på hvar och en att bedöma, hvad grannlagenheten bjuder och hvad hans pligt ålägger.

Om man således erkänner att försök blifvit gjorda att granska tredje hufvudtiteln, att genomgå den och antyda hvilka nedsättningar ytterligare kunna ifrågakomma, kommer jag, då jag sålunda skärskådar detta, in på det förhållande, som här blifvit berördt, eller

*Ang. ut-
gifterna till
ministerstaten.*

(Forts.)

Ang. ut-
gifterna till
ministerstaten.
(Forts.)

frågan: hvarför har icke *den* platsen, eller *den*, eller *den*, blifvit särskildt framhållen? För närvarande, det torde man få medgifva, föreligger icke alldeles klart och tydligt, huru med den ena eller andra platsen förhåller sig. Jag skall utveckla hvad jag menar. Hvad nu först särskildt beträffar ministerposten i Wien, så vill jag gerna säga att det kan hafva funnits en tid, då det af den kände diplomaten och statsmannen Armfelt fälda yttrandet kan hafva varit på sin plats. En sådan tid kan möjligen åter komma. Men för närvarande är icke dertill kommet, och det vore olämpligt att under nuvarande förhållanden sakna hvarje diplomatisk förbindelse med Wien. Man säger: hvartill behöfva vi hafva en *minister* i Wien, på hvilket sätt skall denne svenske diplomat kunna skaffa sig en sådan ställning, att han kan få något inflytande? Hvad han får för ställning beror naturligtvis på det lands magtställning han representerar och vi kunna icke tro att Sveriges och Norges är större nu än under föregående tider. Men jag tror dock, att det finnes något annat än det representerade landets magtsfer, som inverkar på sändebudets ställning, nemligen hans egen person och personliga hållning, huruvida den sätter honom i tillfälle att umgås i sådana kretsar, der han kan något spörja och något lära, och der möjligen ett taktfullt ord kan något väga. Det är således orätt att genom en afprutning i hans aflöning beröfva honom denna möjlighet och det måste vara alldeles orätt att inskränka valet af en lämplig representant till blott rike män eller rike mäns barn.

Men härmed vill jag emellertid icke hafva sagt, att det icke kan tänkas en tid, då det kan vara möjligt att vidtaga besparingar i afseende å denna diplomatiska beskickning, vid hvilken den hittills der anstälde legationssekreteraren redan nu är föreslagen till indragning. Jag har blott velat säga, att jag tror det vara skäl att afvakta ett annat tidskede för att gå vidare och låta vederbörande Konungens rådgifvare sjelf taga initiativ i frågan.

På samma sätt förhåller det sig med vår minister i Bruxelles och Haag. Jag har för min egen personliga del den uppfattning, att det icke saknar sin vikt, att de förenade rikena der hafva sin representant, då jag tror att stater af hvad man nu brukar kalla andra ordningen just äro kallade att i dessa tider underhålla diplomatiska förbindelser med hvarandra. Om man tager i betraktande den mellanfolkliga ställningen, tror jag, att man redan gjort så stora besparingar som man bör göra, såvida man icke vill helt och hållet afstå ifrån de förenade rikenas plats bland staterna af andra ordningen. Ministerposterna vid de båda hofven i Holland och Belgien äro sammanslagna till en. Längre torde man ej böra gå.

Beträffande Konstantinopel föreställer jag mig, att denna post må hända kan vara mindre behöflig för Sveriges del. I afseende på denna beskickning har ock på föredragning af utrikesministern hemställan gjorts om ett reducerande af de hittills till denna beskickning utgående anslag, men det är den diplomatiska titeln, som der

behöfves af det kända skäl att Turkiet fäster så stort afseende vid att vederbörande språkrör för främmande intressen är en diplomatisk tjänsteman. Nu har det blifvit sagdt att norrmännen, hvilkas intressen i Konstantinopel torde öfverväga våra, sjelfva icke hålla så mycket på denna plats. Men är obehöfligheten af denna beskickning fullt bevisad deraf att ett yrkande på dess indragning gjorts från stortinget?

Ang. utgifterna till ministerstaten.
(Forts.)

Hvad beträffar de indragningar, som för öfrigt blifvit ifrågasatta och som en framtid kan medföra, torde det vara skäl afvakta huru sakerna ställa sig. I sammanhang härmed har med mycket skäl uttalats den allvarliga tanken, att man borde söka bibringa den diplomatiska banans tjänstemän kommersiella insigter och mera slå in på konsulatsbanan än den högpolitiska. Att det uttalandet gjordes är jag för min del mycket tacksam för, och jag tror att man har gjort rätt i att komma fram med denna tanke, som visserligen uppmärksamats af utrikesdepartementets chefer. Men jag tror att, äfven om man erkänner att det är i denna riktning vi böra sträffa, och äfven sträfvat, måste man dock medgifva att detta blott kan ske till en viss grad, ty det är de stora europeiska staterna, som skola gifva föredömet, och vi kunna ju ej vara de första att taga *initiativet*.

Af hvad jag redan sagt torde följa, att jag önskar att Andra Kammaren, innan den skriker till omröstning, måtte med den kraft och verkan den kan tillmäta de ord jag anført hafva sin uppmärksamhet fäst på hvad en afprutning å ministerlönerna i detta ögonblick skulle innebära. Den skulle innebära, att hänsyn skulle komma att tagas till en persons enskilda förmögenhet och enskilda ställning framför hans duglighet och kunskaper mera än jag skulle önska och mera än hvad nu torde vara behöfligt.

Herr Andersson i Högkil: Under de senaste tjuu åren har statsutskottet vid flerfaldiga riksdagar uttalat den åsigt, att utgifterna under tredje hufvudtiteln kunde och borde inskränkas, och denna åsigt har jemväl vunnit godkännande af Andra Kammaren. Detta önskningsmål har Kongl. Maj:t nu tillgodosett genom förslag till en nedsättning, belöpande sig till 7,050 kronor. Jag kan dock för min del icke föreställa mig, att Riksdagens Andra Kammare skall vara belåten med ett sådant tillmötesgående, som det Kongl. Maj:t på det sättet visat. De skäl, som såväl vid föregående riksdagar blifvit anförda som de, hvilka omtalats i dag, för nedsättning af detta anslag, äro efter mitt förmenande fullt giltiga och kunna icke gendrifvas af de skäl, som blifvit framhållna från statsrådsbänken.

Nu har ett yttrande gjorts från statsrådsbänken, att någon ytterligare nedsättning i utgifterna till ministerstaten icke vore möjlig. Ja, samma invändning har man förut fått höra, när det gällt samtliga ministerposterna, således äfven ministerposten i Wien. Nu medgifves dock i statsrådsprotokollet, att vid beskickningen i Wien kan inbesparas 14,000 kronor, och jag föreställer mig att samma för-

Ang. ut-
gifterna till
ministerstaten.
(Forts.)

hållande kan ega rum äfven vid andra beskickningar. Besparingar kunna äfven göras å anslaget till de »hemliga utgifterna». Ty efter min uppfattning borde något anslag till sådana utgifter i vår tid och under våra förhållanden alls icke ifrågakomma.

Det har äfven talats om lyxen. Må så vara. Men efter mitt sätt att se sakerna vore det beklagligt, om lyxen i de stora världsstäderna och det luxuösa lefnadssättet bland de höga kretsarne derstädes skulle vara bestämmande för våra jemförelsevis små förhållanden och för våra statsutgifter.

Det har talats så ofta om att sparsamhet bör iakttagas vid statsutgifterna, och landet och folket fordra nu, och det är berättigade fordringar, att besparingar skola ske såväl på denna som andra hufvudtitlar, så att det är tid att öfvergå från prat till sak. Då jag för min del anser att just tredje hufvudtiteln är lämplig för en sådan öfvergång, skall jag anhålla om bifall till reservanternas förslag.

Herr Hedin: Jag skall naturligtvis icke, då det börjar draga ut på tiden, i vidare mån sysselsätta mig med herr statsministerns ordrika anförande, än att jag — hvilket jag anser för nödigt — berigtigar ett faktiskt misstag. Det yttrades, att det väl kunde vara tvifvelaktigt, om hvad som uttalats från norsk sida derom, att legationen i Konstantinopel icke vore af någon synnerlig vigt för de norska intressena, kunde förtjena synnerligen mycket afseende. Han talade om ett »yrkande i norska stortinget», och lät dervid förstå, att han och några andra bättre förstode de norska intressena, än de som gjort detta uttalande. Jag skall till berigtigande af detta något förunderliga misstag be att få uppläsa början af hvad hans excellens herr utrikesministern anført till statsrådsprotokollet: »herr ministern för utrikes ärendena föredrog i underdånighet en skrivelse från Kongl. norska regeringens departement för det inre af den 8 sistlidne juli, i hvilken Kongl. departementet bland annat dels öfverlemnade afskrift af en skrivelse till departementet från stortingets presidentskap af den 5 sistlidne juni, innehållande att stortinget för budgetterminen 1 juli 1890—30 juni 1891 beviljat det som bidrag till de Förenade Rikenas utrikesbudget begärda belopp, men att, för hvad anginge utgifterna till beskickningarna i Wien, Konstantinopel, Rom och Köpenhamn, beslutet blifvit fattadt under förutsättning att den eller de af dessa beskickningar, vid hvilka ledighet kunde under budgetterminen uppkomma, endast skulle provisoriskt återbesättas, intill dess att frågan huruvida och i hvilken mån för Norges del fortsatt anslag till dessa beskickningar borde beviljas, varit förelagd Stortinget.» Ett af stortinget fattadt och för Kongl. Maj:t anmaldt beslut lär väl icke få förvandlas till ett yrkande inom stortinget, om hvilket det skulle vara berättigadt att från statsrådsbanken förklara, att det icke hade någon synnerlig betydelse.

Öfverläggningen var härmed slutad. I fråga om utskottets hemställan under mom. a) hade yrkats *dels* bifall till densamma och *dels* afslag och bifall i stället till reservationen. Herr talmannen upptog hvarterdera af dessa yrkanden till proposition i nu nämnd ordning och fann det senare yrkandet hafva flertalets röster för sig. Votering blef emellertid begärd och företogs enligt följande nu uppsatta och af kammaren godkända voteringsproposition:

Ang. utgifterna till ministerstaten.
(Forts.)

Den, som vill, att kammaren, med afslag å statsutskottets hemställan i *momentet a)* af 1:sta punkten i utlåtandet n:o 4, bifaller hvad herr S. Nilsson m. fl. hemställt i deras vid detta moment afgifna reservation, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner nej, har kammaren bifallit utskottets nämnda hemställan.

Omröstningen utföll med 129 ja mot 74 nej; och hade Kam-maren alltså, med afslag å utskottets hemställan, bifallit reservan-ternas yrkande.

Hvad utskottet hemställt under mom. b) och c) bifölls.

Punkten 2.

Bifölls.

§ 9.

Till behandling företogs härefter statsutskottets utlåtande, n:o 8, angående regleringen af utgifterna under riksstatens sjunde hufvudtitel, innefattande anslagen till finansdepartementet.

Punkterna 1 och 2.

Biföllos.

I *punkten 3* hemställde utskottet, i enlighet med hvad Kongl. *Ang. anslag* Maj:t föreslagit, »att Riksdagen, med beräkande af postverkets *till postverket.* utgiftsstaten för år 1892 till följande belopp, nemligen:

<i>Ang. anslag till postverket. (Forts.)</i>	afföningsstaten	kronor 2,820,800: —
	öfvergångsstaten	» 6,200: —
	indragningsstaten	» 2,593: —
	pensionsstaten	» 88,000: —
	omkostnadsstaten	» 4,193,500: —
	oförutsedda utgifter	» 90,000: —
	afkortningar och restitutioner m. m. »	48,907: —
	tillsammans kronor 7,250,000: —	

må bestämma postverkets anslag, förslagsvis beräknadt till 7,250,000 kronor, att utgå direkt af postmedlen.»

I motiveringen till denna hemställan hade utskottet uttalat, bland annat, att hvad till statsrådsprotokollet i frågan anförts »visserligen syntes utskottet innebära giltiga skäl för Riksdagen att nu, i enlighet med hvad Kongl. Maj:t föreslagit, höja de till affönande af extra vaktbetjente afsedda anslag, men den stegring, som år efter år egt rum i utgifterna för berörda ändamål, har hos utskottet väckt farhågor, att i en icke aflägsen framtid dessa utgifter kunna komma att öfverstiga hvad som äfven med hänsyn till postverkets fortgående utveckling må anses skäligt. En bidragande anledning till oförmälda stegring har utskottet i öfrigt trott sig finna i den anordning, som för närvarande, särskildt i de större städerna, eger rum i fråga om kringbärande af ankomna postförsändelser och som i icke ringa mån lär hafva föranlett ett ökad behof af extra vaktbetjente. Denna anordning, enligt hvilken försändelserna vid många särskilda utdelningstider om dagen aflämnas i adressaternas bostäder, huru högt upp i husen dessa än äro belägna, synes derjemte, vid en fortsatt tillämpning och med hänseende särskildt till det växande antalet höga hus i städerna, skola med nödvändighet leda till att breffbärarepersonalen öfveranstänges och i förtid göres otjenstbar. Det förefaller emellertid utskottet, som om ej allenast vaktbetjenings utan äfven statsverkets intresse gjorde en inskränkning önskelig i det anmärkta sättet för befordran af ankomna försändelser, och utskottet föreställer sig äfven, att på initiativ af generalpoststyrelsen skulle i flera fall genom tillmötesgående från vederbörande adressater och husegare kunna vidtagas ändrade anordningar i förevarande afseende, hvilka utan att minska den säkerhet, som nu förefinnes för att försändelserna komma rätta personer till handa, skulle göra det möjligt att i någon mån begränsa den omfattning, hvori försändelserna nu uppbäras i husens öfre våningar.»

I en vid punkten fogad reservation hade deremot herr *H. P. Tamm* yrkat, att i stället för det i utskottets motivering förekommande stycket: »En bidragande anledning — — — i husens öfre våningar», måtte intagas följande yttrande:

»Då antalet postförsändelser städse ökas och vaktbetjente äro

skyldige att kringbära dessa *alla* dagar under veckan, är naturligt, att antingen tjänstepersonalen, tvungen till oafbrutet arbete utan hvila, måste öfveransträngas och risk uppstå att den i förtid blifver otjänstbar eller ock att kostnaderna måste stiga betydligt. Ännu mera måste detta blifva fallet i den händelse anhållan om frikallelse från tjänstgöring *vissa* sön- och helgdagar bifölles, genom nödvändigheten att under dessa dagar förhyra andra personer i de ledigas ställe. Det förefaller derför utskottet, som om en inskränkning i söndagsarbetet å postkontoren samt ett fullständigt upphörande med postförsändelsers kringbärande inom städerna under sön- och helgdagar eller åtminstone en väsentlig minskning i densamma skulle leda till så väl besparing för staten som till ett bevarande från öfveransträngning af tjänstepersonalen. Ett sådant offer från allmänhetens sida för en billig fordran af vaktbetjente torde vara ringa, och kan säkert en sådan anordning lika väl genomföras i Sverige som i Storbrittanien, hvars affärlif ej af en likartad bestämmelse undertryckes eller hämmas.

*Ang. anslag
till postverket.
(Forts.)*

Efter det utskottets hemställan blifvit uppläst, anförde:

Herr Jonsson i Hof: Herr talman, mine herrar! Såsom hvar och en af herrarne torde hafva funnit, har utskottet vid tillstyrkandet af anslagen på postverkets utgiftsstater gjort ett uttalande rörande förhöjning af de till aflönande af vaktbetjente afsedda anslag, i den rigtning att postverket, såvidt möjligt, borde kunna vidtaga åtgärder, som underlättade vaktbetjentes ansträngande tjänstgöring, på det icke denna utgiftspost skulle bli allt för stor. Nu är emellertid förhållandet det, att Första Kammaren vid behandlingen af punkten strukit ifrågavarande motivering och i stället tagit den reservation, som herr Tamn bifogat till punkten. Utskottsbetänkandet kommer således att säga temligen litet, i fall icke Andra Kammaren skulle göra någon ändring uti hvad utskottet föreslagit. Emedan Första Kammaren strukit bort hvad utskottet anført såsom motivering i nämnda hänseende, kommer icke ett enda ord deraf med till Kongl. Maj:t. I händelse äfven Andra Kammaren skulle antaga herr Tamms reservation, så skulle det visserligen bli synligt inför Kongl. Maj:t, men enär en sådan åtgärd går i en rigtning, som ledamöterna i utskottet från Andra Kammaren icke kunna vara belåtna med, så har jag ansett nödigt att till punkten göres ett tillägg. Detta tillägg skulle insättas på den rad, som börjar: »På grund af hvad sålunda blifvit anfördt får utskottet» etc., så att det i stället skulle heta: »På grund af hvad sålunda blifvit anfördt och under förutsättning, att åtgärder vidtagas, som underlätta den ansträngande kringbäringen af postförsändelser till adressaterna utan ökade kostnader för postverket får utskottet hemställa etc.

Jag tar mig friheten yrka proposition på min sålunda gjorda hemställan.

*Ang. anslag
till postverket.
(Forts.)*

Herr Sven Nilsson: Jag skall för min del be att få understödja det yrkande, som herr Olof Jonsson i Hof här har framställt. Det händer icke sällan, att när man i statsutskottet blifvit öfverens om en motivering, men den befinnes innehålla någonting, som icke behagar Första Kammaren, så brukar denna Kammare stryka en sådan motivering, och den önskan, som således Andra Kammarens utskottsledamöter velat hafva framburen till Kongl. Maj:t, kommer i så fall icke fram. Nu är förhållandet, att för den händelse man icke gör detta tillägg som herr Olof Jonsson föreslagit, så kommer ingen motivering fram till Kongl. Maj:t i det syfte vi önska i denna punkt. Ty om man godkänner den motivering, som är uppsatt i statsutskottets betänkande, och ett sådant beslut sättes emot det, som Första Kammaren fattat, så blir följden den, att hela motiveringen kommer att förfalla; och då i den motivering, som är uppsatt af utskottet, alldeles obestriddligen inrymmes äfven det förslag, som Första Kammaren antagit, så hade man bort kunna vara tillfreds med den motivering, som nu finnes i utskottets betänkande. För min del är jag af den bestämda öfvertygelse, att för den händelse denna motivering hade kommit fram till Kongl. Maj:t, så skulle regeringen och poststyrelsen fått ett stöd af Riksdagen till försök att vidtaga någon anordning till lindring af brefdragarnes tjenstgöringsskyldighet, och jag är för min del temligen öfvertygad om, att om man ock icke skulle kunnat få allt hvad man tänkt sig, så skulle det i alla fall bli ett steg framåt i den önskade riktningen. Förhållandet är nemligen, efter hvad utskottet fått sig bekant, att på många ställen i de större städerna en brefbärare får gå 4, 5 trappor upp ända till sex gånger om dagen för att bära bref till en och samma person, och jag föreställer mig, att man skulle kunna på något sätt minska bördan för brefbärarne att behöfva springa på det sättet så många trappor dagligen till samma person. Det är ju möjligt, att icke på alla ställen någon förändring härutinnan kan vidtagas, men åtminstone på en hel del ställen här lika som i utlandet kan det ske, såsom t. ex. i hus der det finnes portvakt och genom postlådor, samt äfven genom andra arrangement. Men äfven det skälet torde ej vara utan betydelse, att posten kringbäres äfven om söndagarne många gånger om dagen, och här likasom mångenstädes i andra länder kunde det väl vara tillräckligt, om brefbärarne ett par gånger om söndagen finge bära sina bref till deras egare i stället för, såsom nu sker, ända till sex gånger dagligen. Jag tror, att då det förslag, som nu är framlagdt af herr Olof Jonsson, icke afser något generellt åläggande för poststyrelsen att göra hvarken det ena eller det andra, så borde man icke hafva någon betänklighet att antaga detsamma. Man har derigenom endast sagt, att det borde kunna vidtagas en eller annan åtgärd, som utan att på minsta sätt skada allmänheten i alla fall kunde bereda någon lindring i brefbärarnes tjenstgöringsskyldighet och på samma gång gifvit poststyrelsen ett stöd för en reform, som nödvändigt måste vidtagas, nemligen att

minska brefbärarens ansträngande åligganden, utan att behöfva öka postverkets utgifter. Ang. anslag
till postverket.

Det är därför jag för min del anhåller om bifall till herr Olof Jonssons förslag. (Forts.)

Chefen för finansdepartementet, herr statsrådet friherre von Essen: Herr talman, mine herrar! Om den ena eller andra lydelsen i fråga om motiveringen till denna punkt skulle blifva af Riksdagen antagen, och Riksdagens sålunda *antingen* skulle vilja hos Kongl. Maj:t anhålla, att undersökning måtte ske, huruvida en lindring kunde beredas brefbärare i deras tjenstgöringsbesvär — derigenom t. ex. att postlådor anbringades i husen på nedra bottnen, eller ock på något annat sätt — *eller* bifalla herr Tamms reservation, som blifvit af Första Kammaren antagen och som hufvudsakligen afser en framställning rörande minskning af brefbäranes tjenstgöringsskyldighet på sön- och helgdagar, så har Kongl. Maj:t i båda fallen tillfälle att genom poststyrelsen söka vinna ändring af förhållandet i det önskade syftet. Men skulle, såsom herr Olof Jonsson föreslagit, formuleringen af Riksdagens önskan inflyta såsom ett vilkor för dess beslut, så blir förhållandet annorlunda. Enligt herr Olof Jonssons förslag förutsattes, att ovilkorligen någon åtgärd skulle vidtagas för att minska brefbäranes tjenstgöringsskyldighet på samma gång icke någon ökad kostnad för postverket finge uppstå. Detta vill med andra ord säga, att poststyrelsen hade då icke rättighet att bekosta dessa lådor, som man afsett, utan det skulle adressaterna sjelfva få göra, på samma gång man icke erbjöde dem samma fördelar som förut. Ej heller finge man använda extra brefbärare — hvilket ju skulle öka kostnaderna för brefbäringen. Man har sålunda då icke att välja någon annan utväg än att minska antalet utdelningar af bref, så att dessa icke kringbures så många gånger om dagen, och det skulle naturligtvis vara det enda sättet att göra besparing, på samma gång man åstadkomme lindring i brefbäranes arbete. Men å andra sidan måste man erkänna, att man i så fall skulle i hög grad minska den korresponderande allmänhetens bekvämlighet; och det är en sak, som är ganska betänklig och rätt svår, att, i mån som rörelsen och affärsutvecklingen stiger, gå tillbaka från hvad som redan förut varit medgifvet. Den ifrågasatta åtgärden att sätta postlådor i husens nedre våning låter sig visserligen tänka, der det fins portvakt, men der så icke är förhållandet, är denna anordning enligt min tanke omöjlig, därför att då finge brefven ligga för hvem som helst att taga, och någon trygghet att adressaterna skulle få dem funnes ju icke.

Men jag vill icke förneka, att hvilken skrifvelse som begagnas af de två, som jag antydde, Kongl. Maj:t kan finna utvägar att gå till mötes Riksdagens önskan. Med afseende å söndagsbrefbäringen, som Första Kammaren med sitt beslut särskildt afsett, så äro åtgärder redan vidtagna för att minska utdelningen af bref på sön-

*Ang. anslag
till postverket.
(Forts.)*

och helgdagar. Redan 1888 hafva genom cirkulär indragits dylika utdelningar i Stockholm och äfven på andra orter. Vidare har man ersatt vissa turer genom extra brefdragare. Turernas antal har minskats högst betydligt, såsom t. ex. i Göteborg, Norrköping, Malmö och Linköping, der utdelning sker blott en gång om dagen, eller såsom i Lund, der posten nu utdelas två gånger dagligen.

Vidare är genom användning af extra vaktbetjente arrangeradt så, att de ordinarie kunna vara lediga hvar tredje söndag och på somliga ställen två söndagar af fyra.

På detta sätt har fortgått och fortgår alltjemt en sträfvan att minska brefbärarnes tjenstgöringsskyldighet. Här i Stockholm är det nu så, att på sommaren, då korrespondensen är mindre, utdelas brefven tre gånger om dagen, samt om vintern fyra gånger. Detta på sön- och helgdagar. Om hvardagarne är det postutdelning sex gånger. Detta kan synas vara mycket, men man kan icke neka, att det är mycket svårt att dra in något härpå. Jag kan icke annat än framhålla, att ett tillbakagående är svårt, och på annat sätt, än genom att minska allmänhetens bekvämlighet, anser jag icke att man kan uppfylla ett sådant vilkor, som i herr Olof Jonssons förslag finnes uppställt.

Man önskar att postverket måtte komma att lemna stora inkomster. Ja, det har skett år efter år. Jag påminner mig mycket väl, då jag satt i statsutskottet, huruledes man föreslog att afskrifva den fordran, Riksdagen hade af postverket på omkring en half million kronor, och som man väl aldrig trodde postverket skulle kunna betala. Sedermera har postverket icke allenast betalt denna sin skuld, utan upplagt ett kassaförslag på 1,200,000 kronor; och dessutom har postverket t. ex. under det sist gångna året — räkenskaperna äro visserligen icke ännu definitivt afslutade, men man kan dock se resultatet — lemnat ett öfverskott på 400,000 kronor till statsverkets disposition, under det man icke beräknat mer än 180,000 kronor. Såsom affär betraktadt, hvilket emellertid naturligtvis icke är hufvudsynpunkten, har postverket alltså lemnat ett för staten fördelaktigt resultat.

Jag är lika angelägen som någon kammarens ledamot, att poststyrelsen måtte kunna ordna så, att icke dessa brefbärare öfver höfvan ansträngas. Det kan verkliga vara nödigt att något göres; men med afseende å den fortgående omsorgen i detta afseende, kommer det säkerligen också att ske oberoende af någon skrifvelse i den vägen. Emellertid, vill nu kammaren i likhet med Första Kammaren antaga herr Tamms reservation, så är deremot ingenting att erinra, ty den öfverensstämmer fullkomligt med hvad Kongl. Maj:t redan bemödat sig att åstadkomma.

Deremot skulle jag önska, att kammaren icke antoge herr Olof Jonssons förslag.

Herr Lyttkens: För min del anser jag, att dessa stora prentioner på alla möjliga bekvämligheter kunna gå till en viss öfverdrift, och tror, att man i detta fall heller icke saknar exempel. Det är enligt mitt förmenande alldeles för mycket att kunna få sina bref hemburna sex gånger om dagen, och jag går därför in på herr Tamms förslag, som säger, att all brefbäring på söndagarne mycket väl kunde indragas. Jag inser väl, att en sådan indragning skulle väcka mycken ovilja hos dem, som förut haft tillgång till en dylik bekvämlighet, men när ett land som England kan nöja sig utan söndagsbrefbäring, tror jag också, att ett land, som icke har större affärer än Sverige, äfven kan göra det; åtminstone bör man här kunna vara belätna med utdelning af breffen en gång för hvarje helgdag. Hvad utdelning af breffen på hvardagarne beträffar, anser jag, att sex gånger om dagen är alldeles för mycket, och att därför denna utdelning mycket väl äfven skulle kunna inskränkas.

*Ang. anslag
till postverket.
(Forts.)*

Herr statsrådet och chefen för finansdepartementet sade nyss, att postverket hade en så gyllene ställning. Ja, det är nog sant, men hvem är det väl som får betala dess öfverskott? Jo, detta har kommit från dem, som måste köra posten utan nästan någon betalning, och dessa äro de enskilda jernvägarne, hvilka hafva så litet betaldt för postföringen, att de dermed knappast kunna betala postvagnarne. — Det är på detta vis postverkets öfverskott hafva tillkommit!

Jag anhåller, att herr Tamms yttrande, intaget i hans reservation, måtte blifva kammarens beslut.

Herr Jonsson i Hof: Då statsrådet och chefen för finansdepartementet syntes hafva den uppfattning, att den formulering, jag gjort i tillägget, »ett sådant underlättande af brefbärarnes ansträngande göromål utan ökade kostnader för statsverket», skulle få tydas derhän, att, om det till exempel syntes lämpligt att använda de föreslagna postlådorna, och detta förorsakade postverket utgifter, skulle en sådan åtgärd därför icke kunna vidtagas, så tror jag, att denna hans uppfattning icke är fullt korrekt. Det är visserligen sant, att anskaffandet af postlådorna skulle medföra kostnader, men följden deraf blefve naturligtvis den, att man kunde spara så mycket mer på aflöningsbeloppen, och således blefve det i sin helhet icke ökade kostnader, utan fast hellre en besparing. Hvilken åtgärd man anser praktisk att vidtaga i anledning häraf, och som leder till det äsyftade målet, är man således oförhindrad att välja med den af mig föreslagna formuleringen.

Jag hoppas äfven, att, när nu Första Kammaren bifallit herr Tamms reservation, och om, såsom jag antager, utskottets betänkande bifalles i Andra Kammaren, möjligen med det af mig föreslagna tillägget, det sedan icke skall möta stora svårigheter att kunna sammanjemka de olika meningarne till något, som kommer till Kongl. Majt och just pekar på hvad man här velat, nemligen

Ang. anslag till postverket. att det låter sig göra att utan skada för allmänheten vidtaga underlättande åtgärder, hvilka äro till fördel för postverkets vaktbetjening. (Forts.) Ty herrarne skola komma i håg, att antalet af desse vaktbetjente är ofantligt stort. Man har därför sökt hålla aflöningen nere till så låga siffror som möjligt, på det att deras aflöningsbelopp icke skulle medföra allt för mycken inverkan på postverkets finanser. Säkert är, att med denna ansträngande tjenstgöring, särskildt i de större städerna, der de flesta husen bestå af flera våningar, skall postbetjeningens anspråk på ökade aflöningsförmåner göra sig så gällande, att slutligen hela det öfverskott, postverket för närvarande har, kan komma att gå åt just för utveckling af denna sak. Derför är det icke mer än på sin plats, att Riksdagen hos Kongl. Maj:t antyder, att det bör göras försök, allvarsamma försök, att i tid hejda detta och på ett eller annat sätt vinna det syfte, man här afsett. Det är icke endast i Sverige, en sådan sak kan vara utförbar, ty faktum är, att i mycket större städer, än till exempel Stockholm, hafva åtgärder i detta fall vidtagits och befunnits både utförbara och lämpliga, så att någon fara för att göra ett uttalande med den föreslagna formuleringen tror jag icke förefinnes, hvarför jag fortfarande yrkar bifall till utskottets betänkande jemte det af mig föreslagna tillägget.

Herr Melin: Då jag nu yrkar bifall till utskottets förslag, har jag härmed endast velat framhålla lämpligheten af att i denna sak icke binda poststyrelsens händer allt för mycket. Vi hafva förut sett, hurusom poststyrelsen gått såväl allmänhetens som brefbärarnes önsknningar till mötes i detta fall, att döma af den redan verkställda inskränkningen i brefutbäringen under sön- och helgdagar inom de större städerna. Skulle man nu gå in på herr Tamms förslag, blefve den deri föreslagna förändringen säkerligen mycket betungande för den stora allmänheten, ty, om flere helgdagar infalla efter hvarandra, skulle det sålunda kunna hända, att allmänheten icke finge sina bref på ända till två eller tre dagar. Den större affärsverksamheten har visserligen ringa svårighet i detta fall, ty den kan hemta sin post en eller annan gång hvarje helgdag, eller kan det på annat sätt arrangeras med dess post, till exempel genom postlådor. Men det är just den stora allmänheten, hvilken icke kan vidtaga dylika anordningar, som skulle lida af en ytterligare inskränkning i brefutbäringen, och det är för dess skull som jag velat påpeka olämpligheten af en ytterligare inskränkning i sättet för den nuvarande brefutdelningen. På dessa skäl ber jag därför att få yrka bifall till utskottets förslag i den föreliggande punkten.

Herr Petersson i Runtorp: Ja, så obetydlig denna sak än tyckes vara, tror jag dock det vara skäl att diskutera densamma och taga den något närmare i öfvervägande.

För egen del begärde jag ordet hufvudsakligen med anledning deraf, att Första Kammaren antagit herr Tamms förslag, hvilket afser inskränkning af brefbäringen på sön- och helgdagar. Jag tror icke, att postbärarne skulle vara mycket betjenade med detta förslag, ty om de öfveranstängas sex dagar i veckan och sedan slippa springa i hjel sig, eller hvad jag må kalla det, på den sjunde, är dermed för dem icke mycket vunnet. Reservationen har endast velat påpeka missbruket med de nu ofta påkommande brefutdelningarna i allmänhet, och jag tror också, att man måste erkänna, att med de höga hus, som finnas här i staden, är det för mycket begärddt, att postvaktmästarna skola springa upp i de olika våningarne fem à sex gånger om dagen för att der aflemna ankommande post. Rimliga anspråk i detta fall har man långt ifrån velat inskränka, utan endast missbruket. Det är ju nu så mycket mindre skäl att skrifva till Kongl. Maj:t i den af herr Tamm föreslagna rigtningen, som poststyrelsen redan vidtagit dylika åtgärder, utan att de gått rimliga anspråk på brefutdelningen under helgdagarne för nära. I likhet med den föregående talaren anser jag därför, att i skrifvelsen endast bör framhållas en liten billighet och rättvisa i den antydda rigtningen, ty det är ju känt och erkänt, att de ifrågavarande människorna blifva totalt öfveranstängda i sitt arbete och icke länge stå ut dermed. Jag är dessutom öfvertygad derom, att man med vår tids uppfinningar kan hitta på många andra sätt för undanrödjande af ifrågavarande olägenheter. Icke är det väl rimligt att begära, att sex gånger om dagen få posten uppuren på sina rum? Litet besvär får man väl sjelf underkasta sig för att få sin egen post. Jag tager exempel från min egen ort. Vi få der posten endast två gånger i veckan och hafva ändå en hel mil att sjelfva hemta den från postkontoret. Jag har dock aldrig ansett mig kunna begära, att postverket skall komma och bjuda mig posten i mitt hem. Att tillmötesgå postverket finner jag vara naturligt för att på något sätt kunna lindra besvären och mödorna för de stackars brefbärarne. Detta är också det syfte, vi afse med vår motivering. Jag vill därför yrka bifall till det af herr Olof Jonsson i Hof väckta förslaget.

*Ang. anslag
till postverket.
(Forts.)*

Herr Sven Nilsson: Jag begärde ordet med anledning af ett yttrande, som nyss fälles från statsrådsbänken. För min del föreställer jag mig, att det icke kan vara möjligt att sammanjemka en motivering, sådan som den nu föreliggande, med den, som Första Kammaren redan antagit. Men deremot är det för mig klart, att om ett sådant vilkor antages af Andra Kammaren, så är statsutskottet skyldigt att sammanjemka de olika förslagen kamrarnas emellan. Och jag föreställer mig också att statsutskottet skall vara villigt dertill. Det är alls icke meningen att på något sätt binda Kongl. Maj:t eller generalpoststyrelsen vid någon viss åtgärd i frågan. Det är just för att få en sammanjemkning till stånd emellan båda

Ang. anslag
till postverket.
(Forts.)

kamrarnas beslut, som jag sluter mig till det af herr Olof Jonsson framställda förslaget. I annat fall blir icke en sammanjemkning möjlig.

I afseende på brefbäringen om söndagarne, har jag redan, då jag sist hade ordet, framhållit, att det beslut, som Första Kammaren fattat, i sjelfva verket inbegripes i statsutskottets förslag, och att, äfven om Första Kammaren lemnat sitt bifall till denna motivering, samma åsigt som kammaren i sitt beslut uttalat äfven kommit fram till regeringen genom ett antagande af statsutskottets hemställan. Med det af herr Olof Jonsson gjorda tillägget kan det ännu blifva möjligt få fram hvad båda kamrarne önska.

Sedan öfverläggningen härmed förklarats slutad, gaf herr talmannen, i enlighet med de gjorda yrkandena, propositioner *dels* på bifall till utskottets hemställan oförändrad, *dels* på bifall till densamma med användande af den i herr Tamms reservation föreslagna motivering, och *dels* på bifall till det af herr Jonsson i Hof under öfverläggningen framställda yrkande; och fann herr talmannen den sistnämnda propositionen hafva blifvit besvarad med öfvervägande ja. Votering begärdes, i följd hvaraf, och sedan till kontraposition antagits yrkandet på bifall till herr Tamms reservation, nu uppsattes, justerades och anslogs en så lydande omröstningsproposition:

Den, som i fråga om 3:dje punkten af statsutskottets utlåtande n:o 8 bifaller herr O. Jonssons i Hof under öfverläggningen framställda yrkande, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner nej, har kammaren bifallit statsutskottets hemställan i nämnda punkt, men med den ändring i motiveringen, som af herr H. P. P. Tamm föreslagits i hans vid denna punkt afgifna reservation.

Röstsedlarne uppräknades och visade 124 ja och 70 nej; hvadan kammaren alltså i enlighet med ja-propositionens innehåll godkänt utskottets utlåtande under 3:dje punkten med den ändring, att å 18:de sidan mellan orden »På grund af hvad sålunda blifvit anfördt» och orden »får utskottet hemställa» införts följande: »och under förutsättning af att åtgärder vidtagas, som underlätta den ansträngande kringbäringen af postförsändelser till adressaterna utan ökad kostnad för postverket.»

Punkterna 4 och 5.

Biföllos.

Punkten 6.

Lades till handlingarue.

Punkterna 7—12.

Biföllos.

Punkten 13.

Mom. a) och b).

Biföllos.

Under *mom. c)* hemställde utskottet, att Riksdagen måtte för anläggning af en telefonlinie från Uddevalla till Strömstad på extra stat för år 1892 bevilja 26,000 kronor.

Ang. anslag för anläggande af en telefonlinie Uddevalla—Strömstad.

Emot denna utskottets hemställan hade reservation anmälts af herrar *Sven Nilsson* och *O. Jonsson* i Hof.

Efter föredragning af ärendet anförde:

Herr *Sven Nilsson*: Då jag har anmält min reservation emot denna punkt, skall jag endast be att få för kammaren nämna de skäl, som föranledt mig dertill.

Då man genomgick den kongl. propositionen i frågan, fann man icke af densamma, att Kongl. Maj:t hade infordrat utlåtande af konungens befallningshafvande i Göteborgs län rörande telefonliniernas utsträckande derstädes. Men i utskottsafdelningen, då frågan förevar der till behandling, lemnades från telegrafstyrelsen den upplysningen, att ett sådant yttrande var konungens befallningshafvande afdradt, hvilket dock ännu ej hunnit inkomma till regeringen. Detta gjorde att jag för min del ansåg, att, innan Riksdagen fattade beslut i frågan, det hade varit önskligt, om en utredning af densamma från konungens befallningshafvande hade kommit statsutskottet till handa, så mycket mera som jag för min del ansåg frågan vara synnerligen vigtig. Detta var det hufvudsakliga skälet, hvarför jag inom utskottet ansåg mig böra yrka ett uppskof med förslagets antagande, till dess Riksdagen satts i tillfälle att få kännedom om den blifvande utredningen.

Sedermera har jag emellertid hört, att detta utlåtande numera skulle vara inkommet till Kongl. Maj:t, och att länsstyrelsen skulle

Andra Kammarens Prot. 1891. N:o 6.

Ang. anslag för anläggande af en telefonlinie Uddevalla—Strömstad.
(Forts.)

hafva tillstyrkt detsamma, som regeringens förslag innehåller i afseende på telefonväsendet i Göteborgs län. Vid sådant förhållande har jag ingen anledning att vidhålla det yrkande jag framställt inom statsutskottet, då det hufvudsakliga skälet till detta yrkande numera förfallit. Jag föreställer mig nemligen att det eger sin rigtighet, hvad som för mig upplysts, att konungens befallningshafvande uttalat sig i samma rigtning som regeringen.

Det synes mig likväl som om detta utlåtande kommit något väl sent, då det inkommit först sedan Kongl. Maj:t framlagt det förslag till Riksdagen, som regeringen anser böra utföras och statsutskottet deröfver afgifvit sitt utlåtande. Ty man kan mycket lätt tänka sig att konungens befallningshafvande skulle hafva kunnat blifva något berörd af de skäl, som förelagat i den kongl. propositionen.

Jag skall icke nu göra något yrkande, då jag föreställer mig att kammaren i allt fall bifaller förslaget. Jag har endast velat angifva de motiv, som föranledt mig att reservera mig.

Herr Ljungman: Med hänsyn till denna punkts förberedande behandling skall jag be att få lemna några upplysningar. Då Bohuslän en gång förut, år 1887, erhöi anslag till telefonanläggningar, skedde detta på föredragning af statsrådet och chefen för civildepartementet och i särskildt syfte att understödja fiskerinäringen. En fråga i samma rigtning föreligger emellertid sedan någon tid tillbaka och har hänvisats till utredning genom konungens befallningshafvande i Göteborgs och Bohus län, som nu öfver densamma afgifvit utlåtande. Men, såvidt jag kan finna, afser icke det nu af regeringen begärda anslaget i verkligheten fiskerinäringens främjande, utan fast mera en blott utveckling af rikstelefonnätet såsom en telegrafverkets »affär», och detta är, som herrarne kunna förstå, en helt annan sak.

Då jag fick se Kongl. Maj:ts proposition, får jag bekänna, att den utredning, kongl. telegrafstyrelsen lemnat i ärendet, föreföll mig i hög grad besynnerlig. Styrelsen åberopar sig icke på det egentliga syftet för dess hemställan, utan angifver i stället såsom ändamål för anläggningen i fråga att främja näringslivet i Bohuslän m. m. liknande, hvares sanning förefaller minst sagdt problematisk, då man tager hänsyn till hur liten och jemförelsevis föga betydande den del af Bohuslän är, som den ifrågavarande linien afser. Sedan jag närmare satt mig in i ämnet, fann jag emellertid, att skälet var ett annat, nemligen att utvidga rikstelefonnätet med syfte att skaffa den trafik åt den redan år 1889 beviljade linien Göteborg—Uddevalla, som behöfdes för att samma linie icke skulle komma att taga sig allt för illa ut i telegrafverkets statistik. Det väckte en viss förvåning, då telegrafstyrelsen år 1889 föreslog att denna linie skulle utföras, och att man redan från förstone ville draga en linie till en så obetydlig ort som Uddevalla, och det har

också visat sig, att denna linie blifvit jemförelsevis blott föga begagnad. Det finnes dock flera möjligheter att föröka dess trafik, såsom t. ex. genom liniens fortsättning med utgreningar ut åt bohuslänska skärgården eller genom dess utsträckning till Norge. Begge alternativen framhållas äfven i den kongl. propositionen. Nu har under hösten i norra Bohuslän cirkulerat en inom telegrafstyrelsen uppgjord plan till realiserande af det förra alternativet. Men för dess genomförande hade det i ortens intresse varit önskligt, att de förberedande åtgärderna bedrifvits så kraftigt, att allting i det afseendet varit klart och afslutadt, innan den kongl. propositionen framkom. Ty då denna nu dessförinnan bifalles, kan det hända att det blir svårare att efteråt genomdrifva samma plan, än det skulle hafva varit, om man ännu haft ett starkare tryck på dem, som det åligger att göra uppoffringar för saken. Emellertid tager jag för gifvet att det ändock skall gå för sig, ehuru svårigheter nog torde uppstå. Hvarom icke, kan linien i alla fall få en värdefull användning genom att fortsättas till Kristiania i Norge, ehuru i sådant fall resultatet för bohuslänska befolkningen blir temligen *litet*. Af det sagda framgår emellertid, att detta regeringens förslag icke bort gifvas en sådan lokal färg, som skett, då det ju i själfva verket icke har den förmenta stora betydelsen för Bohuslän.

En annan sak, som genast väckte min uppmärksamhet, är, att man såsom vilkor för beviljande af anslag till linierna i Bohuslän och Norrbotten fordrat af invånarne i den förra trakten abonnements-teckning och af den andra traktens invånare, att de skulle lemna bidrag till täckande af en del af anläggningskostnaden. Hvad beträffar fordran på abonnements-teckning af ortens befolkning, som derigenom får tillfälle att visa sitt intresse för saken, anser jag den i fråga om mindre viktiga orter vara fullt riktig. Men deremot kan jag icke neka till att uppställande af ett sådant vilkor, som det att befolkningen, äfven i fråga om verkligt betydande orter, skall lemna bidrag till anläggningskostnaden, synes mig vara ganska betänkligt, ty man gifver derigenom de skilda orterna ett slags veto mot rikstelefonnätets planmessiga utveckling, så att en eller några få af dem kunna sönderrifva och hindra det stora nätets fullständiggörande.

Jag har intet annat yrkande att framställa än det å bifall.

Chefen för finansdepartementet, herr statsrådet friherre von Essen: Då intet annat yrkande har blifvit gjordt än på bifall till statsutskottets förslag, kunde jag visserligen underlåta att nu yttra mig i frågan. Jag har dock ansett mig skyldig att upplysa om ett misstag, som blifvit begånget af herr Sven Nilsson med afseende på konungens befallningshafvandes omnämnda utlåtande. Detta inkom först i förgår och innehåller icke ett direkt tillstyrkande af den kongl. propositionen, utan endast eventuellt ett bifall dertill. Konungens befallningshafvande har nemligen ansett, att abonnentantalet, som komme att teckna sig för den ena eller andra rigtningen, borde

Ang. anslag
för anläggande
af en telefon-
linie Udde-
valla—Ström-
stad.

(Forts.)

Ang. anslag för anläggande af en telefonlinie Uddevalla—Strömstad. vara afgörande, och att man därför borde afvakta en sådan teckning, men under tiden anlägga en särskild ledning emellan Rönköping, Hättan och Marstrand.

De två alternativa förslag, som blifvit ifrågasatta, äro att anläggningen en ledning skulle anläggas från Göteborg, hela hafsbandet utefter, eller ock att en linie skulle dragas rätt upp från Uddevalla till Strömstad, hvilken linie skulle med sig förena alla de små telefonledningar, som gå från fiskelägena. Detta senare kommer att blifva fördelaktigare, då denna trakt derigenom kommer att få en direkt förbindelse till Göteborg. Man kommer med detta Kongl. Maj:ts förslag att dela Bohuslän i två telefondistrikt. Den södra delen kommer att genom en särskild telefonledning gå direkt till Göteborg, då deremot den norra delen går öfver Uddevalla och Venersborg till Göteborg. Nu är det icke så, såsom den siste talaren påstod, att fiskerinäringen härigenom icke skulle blifva tillgodosedd med dessa telefonledningar, utan tvärtom komme den att gynnas derigenom att fiskelägena i norra Bohuslän nu få tillfälle att begagna en linie, som lättare och mera obehindradt förbinder dem med Göteborg, än om de skulle uteslutande hafva att passera öfver den södra delens telefonledningar, som alla kunna vara upptagna på förhand till hinder för den norra delens behof att telefonera. Då man, om norrmännen gå till mötes, möjligen kan få från Strömstad den norra linien fortsatt till Kristiania, skulle derigenom hela södra Sverige komma i direkt förbindelse med Kristiania.

Å andra sidan kommer den nu föreslagna linien att blifva af väsentlig ekonomisk fördel för staten, då den ledning, som är anlagd mellan Uddevalla och Göteborg, derigenom komme att få större rentabilitet, derigenom att all telefonering från norra delen kommer att befordras den vägen och den således icke behöfde stå med så dålig afkastning som den för närvarande gör. Den har blifvit anlagd på Riksdagens beslut, men skulle icke hafva blifvit färdig förrän 1894, såvida icke Uddevalla visat sig så intresserad af dess anläggande, att staden lemnat ett räntefritt förskott på 20,000 kr., hvilket gjort att den blef anlagd tidigare. Af Kongl. Maj:ts befallningshafvandes yttrande framgår, att de uppställda förutsättningarna blifvit till viss del uppfyllda genom den abonnemangsteckning, som gjorts till fyllande af de enskilda garantibelopp, som lemnats af de stora ångbåtsbolagen och andra. Det är således en mycket fördelaktig ledning, och jag tillåter mig upprepa, att den omständigheten, att alla dessa små fiskelägen blifva förenade med telefonlinie, har just kunnat ske derigenom att man fått dessa abonnemangsgifter och öfriga garantiteckning.

Det är svårt att redogöra för alla dessa förhållanden, då man icke särskildt känner lokaliteterna och då man icke har kartan för ögonen. Konungens befallningshafvande yttrar sig emellertid om en förbindelse mellan Hättan och Rönköping. För några år sedan beräknades en kabel dertill komma att kosta nio tusen kronor. Vid undersökningar, som bedrifvits, har man kommit till det resultat, att

en ledning från Stenungssund öfver Jörlanda och Tofta till Göteborg skulle på ett fördelaktigt sätt förbinda de flesta fiskelägen i södra Bohuslän med Göteborg, och jag antager, att de underhandlingar, som härom pågå, skola leda till önskvärdt resultat. Herr Ljungman, som intresserar sig för dessa saker, har nog reda på den.

Jag har begärt ordet endast för att lemna några upplysningar, och kunde dervid hafva mycket mer att säga, men det torde, då intet yrkande framstälts, vara öfverflödigt.

Ang. anslag för anläggande af en telefonlinie Uddevalla—Strömstad.

(Forts.)

Härmed förklarades öfverläggningen slutad. Utskottets hemställan bifölls.

Mom. d).

Bifölls.

Mom. e).

I en inom Andra Kammaren af herr *A. V. Ljungman* väckt motion (n:o 159), hade hemstälts, det måtte Riksdagen *dels* efter utredning med förslag af statsutskottet anslå nödiga medel till betäckande af de skulder, telegrafverket åsamkat sig för inköp eller utförande af telefonanläggningar, *dels* i skrifvelse till Kongl. Maj:t anhålla om framläggandet af en fullständig plan för den blifvande utvecklingen af statens telefonväsende.

Under förevarande moment hemställde emellertid utskottet, att berörda motion icke måtte till någon Riksdagens åtgärd föranleda.

I fråga härom yttrade nu

Herr *Ljungman*: Med anledning af utskottets hemställan i denna punkt anhåller jag att få påpeka, att det mest väsentliga i min motion blifvit af utskottet bifallet genom den motivering, som utskottet högre upp på samma sida som klämman anfört. Det ligger ju i sakens natur, att när telegrafstyrelsen, för att erhålla ytterligare anslag, skall vända sig till Kongl. Maj:t och Riksdagen, så blir också telegrafstyrelsen nödsakad att lemna sådan planmessig utredning, med angifvande icke blott af de anläggningar, för hvars utförande Riksdagens offervillighet behöfver tagas i anspråk, utan äfven af de vilkor, som de särskilda orterna eller personerna hafva att underkasta sig för att blifva intagna uti rikstelefonnätet, som jag i min motion åsyftat. Hvad beträffar min framställning i öfrigt, eller att Riksdagen skulle anslå nödiga medel för betäckande af de skulder, telegrafverket åsamkat sig för inköp eller utförande af telefonanläggningar, hade det varit mycket förmånligt om Riksdagen bifallit densamma. Må hända hade telegrafstyrelsen derigenom blifvit

i tillfälle att till större delen färdigbygga rikstelefonnätet med verkets egna inkomster, så att anslag af Riksdagen framdeles endast behöft äskas för mycket omfattande anläggningar. Telegrafverket skulle då äfven, såsom förhållandet redan blifvit med postverket, hastigare komma derhän, att verket kunde på grund af ständigt växande inkomster lemna igen de penningar, verket fått mottaga så att säga i förskott, samt mycket mer derutöfver. Det hade varit klokt att på sådant sätt af det nuvarande öfverflödet spara medel för framtidens behof. Då jag emellertid tager för gifvet, att Riksdagen förr eller senare skall komma att fatta beslut i den rigtning, jag angifvit, har jag intet yrkande att göra, utan nöjer mig med det slut, hvartill utskottet kommit.

Vidare anfördes ej. Utskottets hemställan bifölles.

Punkterna 14—17.

Bifölles.

§ 10.

Föredrogs och bifölles sammansatta stats- och bankoutskottets utlåtande n:o 1, i anledning af verkställd granskning af fullmäktiges i riksbanken och fullmäktiges i riksgäldskontoret åtgärder för utförande af det dem gemensamt lemnade uppdrag i fråga om utförande å Helgeandsholmen af riksdags- och riksbankshus.

§ 11.

Slutligen föredrogs och bifölles lagutskottets utlåtande n:o 3, i anledning af dels genom framställning af justitieombudsmannen, dels genom motion väckta förslag om ändringar i förordningen om kyrkostämma samt kyrkoråd och skolråd i Stockholm den 20 november 1863.

§ 12.

Ledighet från riksdagsgöromålen beviljades:

herr	<i>Back Per Ersson</i>	under 5 dagar fr. o. m. den 19 dennes,
»	<i>L. F. Odell</i>	» 6 » » » 19 »
och »	<i>P. Pehrsson i Norrsund</i>	» 3 » » » 19 »

§ 13.

Till bordläggning anmäldes

statsutskottets utlåtanden:

n:o 14, angående föreslagna statsbidrag till vägars anläggning och förbättring, bro- och hamnbyggnader, vattenkommunikationer

och torrläggning af vattensjuka marker samt angående villkoren för sådana statsbidrags åtnjutande;

n:o 15, angående fortsättande af statens jernvägsbyggnader; och

n:o 16, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående beviljande af vissa förmåner för enskilda jernvägsanläggningar; samt

lagutskottets utlåtanden:

n:o 6, i anledning af väckt motion om upphäfvande af såväl egares af frälseränta rätt till lösen af frälsekattefastighet som egares af dylik fastighet rätt till lösen af frälseränta;

n:o 7, i anledning af väckt motion om ändrad lydelse af 36 § 1 mom. i konkurslagen den 18 september 1862;

n:o 8, i anledning af väckt motion om ändrad lydelse af 10 § i förordningen om lagfart å fång till fast egendom den 16 juni 1875; och

n:o 9, i anledning af väckt motion om ändrad lydelse af 20 kap. 8 § ärfdabalken.

Dessa ärenden skulle å föredragningslistan för nästa sammanträde uppföras framför de ärenden som blifvit tvenne gånger bordlagda.

§ 14.

Anmälles och godkändes Riksdagens kanslis förslag

dels till Riksdagens skrifvelse, n:o 3, till Konungen, angående val af justitieombudsman och hans efterträdare;

och *dels* till Riksdagens förordnanden:

n:o 4, för assessoren m. m. Nils Ludvig Claëson att vara Riksdagens justitieombudsman; och

n:o 5, för häradshöfdingen Daniel Gottlieb Restadius att vara Riksdagens justitieombudsmans efterträdare.

§ 15.

Justerades protokollsutdrag; hvarefter kammarens ledamöter åtskildes kl. 3,21 e. m.

In fidem

A. E. J. Johansson.

Fredagen den 20 februari.Kl. $\frac{1}{2}$ 3 e. m.

§ 1.

Herr talmannen tillkännagaf, att Herr *O. Anderson* i Hasselbol låtit anmäla, att han till följd af inom hans familj hastigt inträffadt sjukdomsfall vore förhindrad att bevista kammarens sammanträden i dag och i morgon.

§ 2.

Föredrogos och hänvisades till lagutskottet Kongl. Maj:ts propositioner till Riksdagen:

med förslag till lag om hvad i vissa fall bör iakttagas, då byggnad uppförts utöfver tomtgräns;

med förslag till lag angående ändrad lydelse af 104, 106 och 113 §§ konkurslagen den 18 september 1862; samt

med förslag till lag angående ändrad lydelse af 17 kap. 4 § handelsbalken.

§ 3.

Föredrogos men blefvo å nyo bordlagda: statsutskottets utlåtanden n:is 14, 15 och 16 samt lagutskottets utlåtanden n:is 6, 7, 8 och 9.

§ 4.

Herr statsrådet m. m. friherre *F. von Essen* aflemnade Kongl. Maj:ts proposition till Riksdagen angående omförande till invalidhusfonden af besparingar å anslaget till blesserade öfver- och underofficerare.

Den kongl. propositionen bordlades till nästa sammanträde.

§ 5.

Afgåfvos nya motioner af:

herr *G. Ericsson* från Stockholm, n:o 169, om ändring i §§ 17 och 24 riksdagsordningen; samt

herr *C. Herslow* m. fl., n:o 170, om ändrad lydelse af 13 § riksdagsordningen.

Motionerna bordlades.

§ 6.

Till bordläggning anmäldes Riksdagens revisorers berättelse om verkställd granskning af statsverkets samt andra af allmänna medel bestående fonders tillstånd, styrelse och förvaltning under år 1889.

§ 7.

Justerades ett protokollsutdrag; hvarefter kammarens ledamöter åtskildes kl. 2,36 e. m.

In fidem

A. E. J. Johansson.